

1/2025

SFV

magasinet

Bildning för framtiden

Anna Tebelius Bodin om ledarskap • Skogen genom mobillinsen • Bildning bygger resiliens

Nr 1
Februari 2025
Volym 41, 11:e årgången

Nr	1	2	3	4
Materialdag	24.1	25.4	5.9	31.10
Utkommer	28.2	30.5	10.10	8.12

ADRESSFÖRÄNDRING
www.sfv.fi/adressandring

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
sfv@sfv.fi

REDAKTION
SFV, Annegatan 12, 4:e vån.
00120 Helsingfors,
redaktion@sfv.fi
Vi finns på Facebook, TikTok,
YouTube, Instagram och LinkedIn.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@sfv.fi
040 355 9935

**REDAKTIONSSEKRETERARE
OCH REDAKTÖR**
Christine Skogman
christine.skogman@sfv.fi

REDAKTÖR
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@sfv.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

OMSLAGSBILD
Anna Tebelius Bodin
Foto: Karl Nordlund

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Civilisationens grundpelare
- 6 Kort
- 8 Kalender
- 9 Ordförande: Superkraft
- 10 Ökad satsning på barn och unga
- 12 Ett innehållsrikt yrkesliv är över. Nya äventyr väntar efter SFV
- 14 Möt våra nya medarbetare!
- 15 Bildningskolumn: Från skolmat till kulturella högtider: ungas identitetsbygge
- 16 Ledarskap bortom trender – lär dig förstå hjärnans mekanismer
- 19 Nora Grotenfelt: Att leda en styrelse handlar också om att hjälpa andra utvecklas
- 20 Bildning stärker demokratin och ökar konkurrenskraften
- 23 Kulturkolumn: När kriser tvingar oss att tänka om
- 24 En mentor som stöd i ledarrollen och vardagen
- 27 Samtalet om framtidens svenskspråkiga utbildning fortsätter
- 28 Korpoelever skildrade skogen genom mobillinsen
- 32 SFV Start!-vinnarna närmar sig målet: Pilotprojektet Back2School presenteras nationellt
- 34 Språk och certifikat – nycklar till jobb och integration
- 38 Nyfikenhet, samtal och gemenskap. Så hoppar du ut ur din egen bubbla
- 40 Bildning som bygger resiliens i en orolig tider
- 44 Alla journalister borde protestera mot synen att konst och kultur är lyx och elitism
- 47 Kåseri: Den nya trenden: medveten skärmanvändning?
- 48 Föreningsfrågan
- 49 SFV fakta
- 50 Boklådan
- 53 Frågesport: Kan du Svenskfinland?
- 54 Kryss / sudoku / anagramjakten

”

Bildning är icke vad vi lärt utan vad vi hava kvar när vi glömt allt vi lärt”. Lars Strannegård gillar citatet av den svenska pedagogen Ellen Key – och tillägger att vi måste plugga hårt för att ha något att glömma.

Lars Strannegård, rektor för Handelshögskolan i Stockholm, sidan 20

FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

16

Vill du bli en ledare som andra vill följa? I mars erbjuder SFV den inspirerande heldagen Tidlöst ledarskap där den populära föreläsaren Anna Tebelius Bodin ger konkreta verktyg för att leda sig själv och andra. Det handlar om hur du kan bygga förtroende och förstå de psykologiska mekanismer som styr vårt beteende, även motivation. Allting utgår från aktuell forskning om hur våra hjärnor fungerar.

► Sidan 16

28

Vad betyder skogen för mig och för samhället? Det fick ungdomar Skärgårdshavets skola reflektera över i ett skolprojekt om möjliggjordes med bidrag från SFV.

► Sidan 28

40

"Hur kan man tillämpa ett så mångtydigt och vagt begrepp på bildning och utbildning? När jag jobbat inom fria bildningen med två olika böcker under de senaste fyra åren – en om bildning och ekokrisen, och nu senast ett studiematerial om fredsfostran – har fenomenet resiliens studsat upp framför mina ögon i många referenser." Björn Wallén om resiliens i en orolig tid.

► Sidan 40

Frågor om SFV:s studiecetral, SFV:s sommaruniversitet och sektorn Fri bildning.

ANNA-KARIN ÖHMAN
SEKTORSANSVARIG, FRI BILDNING
OCH SFV:S STUDIECENTRAL
anna-karin.ohman@sfv.fi
050 342 1890

Frågor om Studiecetralens kurser och pedagogiska verksamhet.

TOVE EKLUND-HARTMAN
PEDAGOGISK PLANERARE,
SFV:S STUDIECENTRAL
tove.eklund-hartman@sfv.fi
050 306 2005

Frågor om Studiecetralens kurser och pedagogiska verksamhet.

AMY JÄGERSKIÖLD
PEDAGOGISK PLANERARE,
SFV:S STUDIECENTRAL
amy.jagerskiold@sfv.fi
050 395 5900

Frågor om Föreningsresursen

MALIN STRÖM
FÖRENINGRESURSEN OCH
SAMARBETSKURSER, (FRÅGOR TILL
FÖRENINGRESURSEN TAS EMOT
ENDAST PERE-POST)
malin.strom@sfv.fi
050 526 2295

Frågor om SFV:s sommaruniversitets kurser

FREDRIK ÅBERG
RÄDGIVARE
fredrik.aberg@sfv.fi
040 072 7814

Frågor om SFV:s sommaruniversitets kurser

ANNE HOLMSTRÖM
KURESEKRETERARE
anne.holmstrom@sfv.fi
040 186 0131

Frågor om sektorn Utbildning, växelverkstaden GRO

NIKLAS WAHLSTRÖM
SEKTORSANSVARIG,
UTBILDNING
niklas.wahlstrom@sfv.fi
050 548 2100

Frågor om skolnätverket Haru

ANNETTE JANSSON
KOORDINATOR
annette.jansson@sfv.fi
050 514 8844

Frågor om skolnätverket BRAVO!

MARINA LINDHOLM
KOORDINATOR,
SKOLNÄTVERKET BRAVO!
marina.lindholm@sfv.fi
050 589 2264

Frågor om sajten Lärorikt

MALIN WIKSTRÖM
PRODUCENT, LÄRORIKT
malin.wikstrom@sfv.fi
050 541 7736

Frågor om donationer till SFV och SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040 355 9935

Frågor om SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044 739 7340

Frågor om SFV:s ekonomifunktion och datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
040 019 7692

Frågor om SFV:s ansökningsprogram Rimbart

VIVEKA ÅBERG
CONTROLLER
viveka.aberg@sfv.fi
040 533 1710

Frågor om SFV:s kommunikation

CHRISTINE SKOGMAN
KOMMUNIKATIONSANSVARIG
christine.skogman@sfv.fi
040 513 6418

Frågor om SFV:s publikationer och annonsering

RABBE SANDELIN
PUBLIKATIONSANSVARIG
rabbe.sandelin@sfv.fi
040 045 3953

Frågor om SFV:s sociala medier

SAARA FERNSTRÖM
DIGITAL INNEHÅLLSPRODUCENT
saara.fernstrom@sfv.fi
040 584 0122

Frågor om SFV:s kommunikation

SANNA MANDELIN
KOMMUNIKATÖR
sanna.mandelin@sfv.fi
050 441 5449

Frågor om SFV:s evenemang

HONGJIA QI
EVENEMANGSPRODUCENT
hongjia.qi@sfv.fi
040 026 7107

Frågor om SFV-huset G18, festsalen och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050 366 6436

Civilisationens grundpelare

SFV satsar på bildning. Från början av detta år förverkligar SFV det kursutbud som Hangö sommaruni planerat för våren. Framöver utvecklar och breddar vi verksamheten så att vi får större regional täckning. Då kan vi och våra samarbetspartner erbjuda både allmänbildande kurser och kurser som ger studiepoäng i hela Svenskfinland.

Det nya upplägget tillför en hel del till det utbud på utbildnings- och bildningsfronten som SFV tidigare erbjudit till exempel via Studiecentralen och sin verksamhetssektor Fri bildning. Vi utvecklar även hur vi presenterar kurserna så att alla kan hitta det kombinerade utbudet så enkelt och lätt som möjligt. Till helheten knyter vi också den kommande förvandlingen av SFV-huset G18 till växelverkstaden GRO som blir ett hem för människor att mötas, växa och lära.

Bakom de nya arrangemangen och strävandena ligger förstås insikten om bildningens roll i dagens värld. Och då tänker jag på lite mer än den fras som redan känns något utnött: att bildning motverkar samhällets polarisering och splittring. SFV ligger nämligen i en nyckelposition eftersom föreningen på ett rätt unikt sätt stöder och verkar både på utbildnings- och bildningsfältet.

Men utbildning och bildning ska aldrig betraktas som motpoler i en debatt om vad som ger goda resultat i förhållande till finansiering. Det vill säga att det skulle gå att peka på en mätare och säga att just nu är den ena eller andra viktigast för samhällskohesionen. Sanningen är med stor sannolikhet den att satsningar på båda är fullständigt avgörande för att en civilisation överlag ska överleva. Skola och högre utbildning formar oss till mångsidiga och kunskapstörstiga människor, men vi kan inte vänta oss att skolan ska lösa samhällsproblem. De generalister och tänkare vi behöver i framtiden skapar vi under resans gång med bildning.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Välkommen på vårens Nobelfestivaler

■ I samarbete med Klockriketeatern arrangerar SFV följande litterära kvällar inspirerade av kvinnliga nobelpristagare i litteratur:

- 5.3: **Herta Müller**, med nyskrivna texter av **Susanne Ringell** och **Heidi von Wright**
- 6.5: **Toni Morrison**, med nyskrivna texter av **Pamela Cohn** och **Isha Lucas**.

Texterna kompletteras av analys, bakgrund och samtal. Du behöver inte ha läst författarens produktion för att njuta av kvällen.

Nobelfestivalen ordnas i SFV-huset G18 i Helsingfors. Evenemangen är gratis med principen "betala vad du vill och kan".

Mer information på www.klockrike.fi.

Sök bidrag

från SFV när som helst – vi har fri ansökningstid.

www.sfv.fi/bidrag

Niklas Wahlström projektledare för GRO

■ Renoveringen och ombyggnaden av SFV-huset G18 i Helsingfors går enligt plan. Under senhösten 2024 valdes byggtreprenör och **Niklas Wahlström** leder planeringen av innehållet från årskiftet fram till öppningen av GRO hösten 2027.

– Jag kommer under våren 2025 att kontakta alla som visat intresse för huset. Växelverkstaden GRO ska bli mer än ett delat kontor, det ska bli en arbetsgemenskap med en gemensam vision, säger Niklas.

Han är även kontaktperson för frågor om projektet: info@grohuset.fi, tfn 050 548 2100. Du hittar mer info om GRO på grohuset.fi.

Starta en klimakteriecirkel och lär tillsammans

■ Vill du lära dig mer om klimakteriet och dela erfarenheter med andra? Starta en klimakteriecirkel där ni tillsammans utforskar teman som hormoner, sömn, kost, motion och välmående. Studiecirkelmaterialet, framtaget av SFV och Folkhälsan, innehåller texter, videor och diskussionsfrågor för fem träffar. För att starta en cirkel behöver du samla minst fem deltagare. Vi erbjuder material och stöd – och cirkeln får dessutom en bok om klimakteriet.

Läs mer och anmäl din cirkel på www.sfv.fi/klimakteriecirkel.

Föreningstipset: bokslut

■ Det är bokslutstider i föreningslivet just nu. Hur går det egentligen till när en förening granskar och godkänner sitt bokslut? På Föreningsresursen hittar du en artikel med allt som du som är aktiv i en förening behöver veta:

www.foreningsresursen.fi.

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

SFV-biografi fick pris

■ Anna Sundelin och Mats Wickström, författarna till SFV-biografin över Fanny Sundström, belönades med 5 000 euro var under SLS 140-årsjubileum, som firades den 5 februari 2025 i Finlandiahuset i Helsingfors.

SFV-biografin kom ut hösten 2024 och handlar om den åländska profilen Fanny Sundström som bland annat var den första kvinnan invald i det åländska lagtinget.

Prismotiveringen lyder: *Ett pris om 5 000 euro var ur Ingrid, Margit och Henrik Höijers donationsfond I tillfaller filosofie doktor Anna Sundelin och docent Mats Wickström för verket Ålandsdrottningen. Fanny Sundströms förunderliga liv. Sundström var den första kvinnliga medlemmen i det åländska landstinget och en central gestalt i flera samhällsliga sammanhang även utanför Åland. Sundelins och Wickströms välskrivna biografi synliggör Sundströms liv och pionjärinsatser, bland annat inom Martharörelsen. Därmed gör författarna också det finländska historiemedvetandet en stor tjänst.*

Du kan läsa mer om om boken, och köpa den på boklund.fi.

Möteskallelser

■ Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf kallar till årsmöte onsdagen den 26 mars 2025 kl. 13 i SFV:s kansli, Annegatan 12, Helsingfors. Stadgeenliga ärenden. Vi önskar att medlemmar som tänker delta anmäler sig senast den 21 mars 2025 kl. 16 via formuläret på www.sfv.fi/und2025 eller till Rabbe Sandelin, 040 045 3953. Man kan delta på distans. / Styrelsen

■ Svenska folkskolans vänner rf kallar till årsmöte onsdagen den 24 april 2025 kl. 15 i SFV:s kansli, Annegatan 12, Helsingfors. Stadgeenliga ärenden. Medlem som önskar utöva sin rösträtt vid årsmötet ska anmäla sig senast den 18 april 2025 kl. 16 via formuläret på www.sfv.fi/sfv2025 eller till Rabbe Sandelin, 040 045 3953. Man kan delta på distans. / Styrelsen

2015

SFV-magasinet

I januari 2015 hade SFV:s nya medlems-, kultur- och bildningstidskrift SFV-magasinet premiär. SFV-magasinet var en ordentlig förnyelse av tidskriften Svenskbygden som SFV gett ut sedan 1922. Den synligaste skillnad var att SFV-magasinet fick lite större format och fler sidor, men det var namnbytet som väckte mest diskussion. De mildaste kommentarerna gick ut på att det ju även finns andra tidningar med ålderdomliga namn, medan andra kommentarer gick så långt att de misstänkte att SFV var på väg att slopa arbetet för det svenska i Finland. Namnbytet hade emellertid inget med ålderdomlighet att göra, utan med att stora grupper svenskspråkiga finländare idag lever i omgivningar som inte med bästa vilja kan beskrivas som "svenskbygder" – ordet började helt enkelt låta en aning exkluderande, eller åtminstone missvisande. Namnbytet betydde naturligtvis inte heller att SFV tänkte sluta jobba och verka även i äkta svenskbygder. Även pappersvalet väckte några frågor. Det behövdes en kort utredning över hur även vitt, ytbehandlat papper kan vara miljövänligt och miljömärkt – i själva verket är det idag nästan omöjligt att trycka på annat än miljöcertifierat papper.

SFV:s kurser och utbildningar

GRUNDKURS I FÖRENINGSKUNSKAP

5.3 kl. 19–20.30 | Nätet

Är du ny i en föreningsstyrelse eller vill du fräscha upp dina kunskaper i föreningsteknik? På kursen får du ta del av både kunskap och inspiration – ett stöd i ditt föreningsengagemang.

TIDLÖST LEDARSKAP

12.3 kl. 8.30–16 | Helsingfors

Vi ägnar en heldag åt psykologin bakom att förstå sig själv för att leda andra. Förtroende att leda kommer alltid från en djup förståelse av oss själva – och den insikten är tidlös. Dagen kommer att hålla högt tempo med mycket engagemang genom övningar, dialog och reflektioner. Utbildare: **Anna Tebelius-Bodin**.

ONBOARDING FÖR NYA FÖRBUNDSSTYRELSEMEDLEMMAR

13.3 kl. 18–19.30 | Nätet

Under tillfället får du information som du har nytta av i ditt uppdrag, tips för hur du sköter ditt uppdrag på ett ansvarsfullt sätt och möjlighet att samtala med styrelsemedlemmar i andra organisationer. Tillfället riktar sig till personer som är nya som ordförande eller styrelsemedlemmar på förbunds- eller centralorganisationsnivå. Tillfället ordnas tillsammans med Förbunds-arenan.

GRUNDKURS I FÖRENINGENS EKONOMI

18.3 kl. 18–20 | Nätet

Är du ny som kassör i din förening? Här är en kurs för dig som vill fördjupa dig i föreningens ekonomi. Kursen passar även dig som inte har ett uppdrag som kassör för tillfället men vill veta mera om ekonomin i små föreningar.

KOMMUNIKATIONENS BYGGSTENAR

20.3 kl. 15.30–17.30 | Nätet

Vill du lära dig viktiga baskunskaper för att föreningens kommunikation ska lyckas? I utbildningen går vi igenom hur man väljer målsättningar, målgrupper och rätt kanaler samt håller sig till sina strategiska meddelanden genom hela kommunikationen.

MENTAL TRÄNING SOM ETT VERKTYG I UNGDOMSARBETE

25.3–8.4 kl. 10–12 | Nätet

Arbetar du tillsammans med ungdomar och vill stöda dem i att stärka sina mentala färdigheter? Genom att delta i utbildningen får du praktiska verktyg och strategier för att stötta ungdomar i att stärka sin motivation, koncentration, självbild och resiliens. Utbildningen tar avstamp i *Mentisboken*, som är en handbok i mental träning för unga i åldern 12–19. Som utbildare fungerar **Amy Skogberg**. Utbildningen består av två delar.

SPRÅKLIG MÅNGFALD INOM SMÅBARNSPEDAGOGIK, 5 SP

25.3–10.4 kl. 17–20 | Nätet

Ämnesstudier inom småbarnspedagogik (ÅA/Öpu). Språkmedveten småbarnspedagogik i en språkligt och kulturellt mångfaldig miljö, med fokus på tvåspråkig förskoleundervisning och språk-utvecklande arbetssätt för yngre barn. Onlinekurs med distansundervisning sex kvällar i mars–april. Lärare: PeM **Maria Kvist**.

INTRESSEBEVAKNING OCH PÅVERKANSKOMMUNIKATION

27.3 kl. 15–17 | Nätet

Vi går bland annat igenom olika sätt att nå intressentgrupper och i vilka skeden av beslutsprocesser som olika slags kommunikation kan stöda föreningens målsättning på bästa sätt.

VERKSAMHETSGRANSKARENS ROLL OCH UPPGIFTER

1.4 kl. 18.00–20.00 | Nätet

Är du verksamhetsgranskare i en förening eller vill du veta vad uppdraget innebär. Vi går igenom verksamhetsgranskarens uppgifter och roll, hur en verksamhetsgranskningsberättelse ska utformas samt vilket ansvar och vilka skyldigheter som ingår.

ENGAGEMANG OCH MEDLEMSKOMMUNIKATION

3.4 kl. 15.30–17.30 | Nätet

Lär dig att använda kommunikation för att få föreningens egna medlemmar, men också andra i föreningens målgrupper att delta. I utbildningen går vi igenom bland annat olika sätt att använda text, bild och video för att få människor att engagera sig. Hur får man det att kännas roligt och intressant för människor att ge av sin tid?

MÅNGPROFESSIONELLT ARBETE, LÄRARES LEDARSKAP, 5 SP

22.4–8.5 kl. 17–20 | Nätet

Ämnesstudier inom småbarnspedagogik (ÅA/Öpu). Kursen fokuserar på ledarskap i mångprofessionella team och lärarens roll i småbarnspedagogiken. Teorier, värderingar och dokument som grund för professionalism behandlas. Onlinekurs med distansstudier sju kvällar i april–maj. Lärare: PeM **Johanna Hirvi**, PeD **Eva Staffans**.

SE DEN
aktuella listan
med kurser på
www.sfv.fi/kurser

Superkraft

För ett tag sedan mötte jag ett mycket trevligt och dynamiskt nätverk i Stockholm. Alla de cirka hundra medlemmarna är kvinnor som flyttat till Sverige från Finland, och som i sitt nya hemland är verksamma som ledare eller företagare.

De flesta av dem har finska som modersmål, och de har ytterligare en sak gemensamt: deras kunskaper i svenska har varit avgörande för karriären. Eller som en uttryckte det: svenskan har varit min superkraft. En annan konstaterade att kunskaperna i svenska gett henne varje jobb hon någonsin haft – och tillade att det var något hon aldrig hade kunnat tro när hon gick i skolan.

En föränderlig geopolitik har tidvis gjort att Norden inte längre varit det självklara förstahandsvalet för alla finländare. Så är inte fallet längre. Historikern och författaren Peter Englund beskrev situationen så här i sitt festtal vid Svenska litteratursällskapets 140-årsjubileum:

Det är märkligt att betänka att det var en rysk enväldshärskare som en gång rev oss itu, Finland och Sverige, och att en annan rysk enväldshärskare dryga 200 år senare kom att föra oss tillhoppa igen. Men denna gång som jämlikar. Och därför på ett vis närmare än någonsin.

Den språkliga och kulturella gemenskapen mellan grannarna Finland och Sverige är djup och historisk. I dag har länderna också delad vårdnad om språken – svenskan tas om hand av språkvårdare också i Finland, och finskan av språkvårdare i Sverige (finska är Sveriges största nationella minoritetsspråk). Att dessa små länder i norr krockar arm är en överlevnadsstrategi. I det vägvalet spelar också språken en nyckelroll: det finlandssvenska i Finland och det sverigefinska i Sverige bildar brofästen för ländernas växelverkan. Det ligger därför i båda ländernas intresse att språken bevarar sin livskraft på båda sidor av Bottenviken i framtiden – förutsättningen för all samverkan är känslan av samhörighet, och denna känsla får all sin näring av kultur och språk.

Språkkunskaper ger också förståelse för mångfald, har forskning visat – vad man får lära sig spelar roll för hur man ser på omvärlden. Att språkkunskaperna i Finland backar är inte ett fattigdomsbevis (Finland är ett rikt land). Däremot gör denna utveckling Finland fattigare. SFV:s pris till engagerade svensklärare i finska skolor är att slå ett slag för nordisk samhörighet.

För de finska kvinnorna i nätverket i Stockholm har svenskan öppnat dörrar. För mig har min allt annat än perfekta finska öppnat dörrar – också i Sverige. Här träffar jag även många andra generationens sverigefinnar, och vi pratar glatt finska med varandra i den majoritetssvenska omgivningen. Till min förvåning är vi ungefär lika bra på finska, jag som finlandssvensk, de som sverigefinnar. De är starka i sin finska identitet, men samtidigt ofta mer osäkra på finsk grammatik än jag, och mer benägna att blanda in svenska ord i finskan. De lär mig något: att man inte kan ett språk perfekt är inget att skämmas över.

Wivan Nygård-Fagerudd

STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Ökad satsning på barn och unga

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Frida Lönnroos

SFV:s verksamhet och projekten som SFV stödde åren 2022–2024 har resulterat i ökade kunskaper, högre välbefinnande och utvecklade färdigheter. För en övervägande majoritet av bidragsmottagarna, 85 procent, spelade SFV:s bidrag en avgörande eller stor roll för förverkligandet av projektet man sökt bidrag för.

Aula Research Oy gjorde under hösten 2024 en undersökning om SFV:s verksamhet och bidrag 2022–2024. Det är tredje gången SFV låter en utomstående aktör mäta föreningens samhälleliga effekter och granska hur föreningen lyckas i sin verksamhet och de strategiska målsättningarna.

Den här gången svarade bidragsmottagare och intressenter samt aktörer som arrangerar kurser i samarbete med SFV på enkäten. Svarsprocenten var även denna gång hög, cirka 25 procent (254 respondenter). Enkäten sändes inte denna gång till SFV:s medlemmar.

SFV LYCKAS NÅ NYA BIDRAGSSÖKANDE

De senaste två åren har SFV nått fler nya bidragssökande – en utveckling som efterfrågades i undersökningen 2022. År 2024 var andelen nya sökande 26 procent, jämfört med 19 procent år 2022.

Hela 65 procent av de som svarade på enkäten har i första hand vänt sig till SFV med sin bidragsansökan, en ökning med 10 procent sedan den förra undersökningen. Allra oftast vänder sig bidragsmottagarna inom sektorn kultur och bibliotek i första hand till SFV.

FOKUSERADE SATSNINGAR FÖR STÖRRE EFFEKT. SFV utgår i sin verksamhet från tydliga strategiska målsättning och visioner för varje sektor (utbildning,

fri bildning samt kultur och bibliotek), baserade på forskning och fakta.

De som svarade på enkäten ger gott betyg för de strategiska mål SFV valt för sin bidragsgivning. En majoritet (58 procent) anser att SFV:s verksamhet fortsättningsvis har utvecklats i en positiv riktning.

De som svarade på enkäten ger gott betyg för de strategiska mål SFV valt för sin bidragsgivning.

SFV:s strategi att satsa på färre men större projekt har uppskattats av både bidragsmottagare och externa aktörer. Våra satsningar har särskilt riktats till barn och unga, en prioritering som tydligt framgår av respondenternas svar.

FÖRÄNDRINGAR TILL DET BÄTTRE

SFV:s mål är att bidragen skapar samhällelig nytta och ett påvisat mervärde för mottagarna – att en förändring till det bättre har skett.

Bidragsmottagarna rapporterar att deras projekt når ut till fler människor än tidigare och att resultaten bidrar till ökad kunskap, förbättrat välbefinnande och utvecklade färdigheter.

Vid en jämförelse med de tidigare undersökningarna ser vi att bidragsmottagarna blivit bättre på att själva utvärdera sina projekt på både individ- och samhällsnivå. Till en del hänger detta ihop med att SFV satsat på större och mer professionella projekt.

FÖRENINGRESURSEN MEST BEKANT

Av de olika projekt och tjänster SFV erbjuder är sajten för föreningskunskap, Föreningsresursen, den mest kända. Studiecensurernas kurser och utbildningar är också mycket bekanta och en av SFV nyaste satsning, Lärorikt.fi, kommer också högt upp på listan över välkända SFV-satsningar.

KOMMUNIKATION SOM FUNGERAR OCH ENGAGERAR

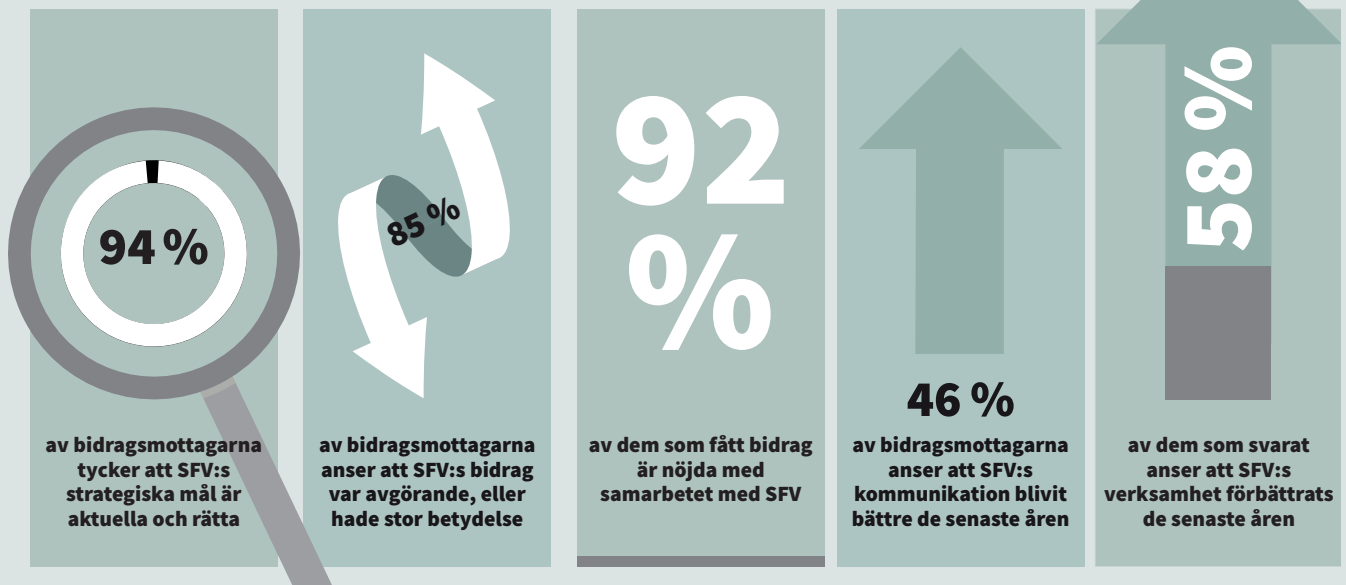
SFV:s webbplats är fortfarande den viktigaste informationskällan för våra bidragsmottagare: nästan 80 procent anser att den spelar en central roll. Samtidigt växer vårt digitala nyhetsbrev i betydelse – från 49 procent år 2022 till 56 procent år 2024. Även våra sociala medier och personliga kontakter uppskattas stort.

Undersökningen visar att SFV:s kommunikation fortsätter att utvecklas i rätt riktning. Bidragsmottagarna värdesätter tydlig och tillgänglig information, och deras höga betyg inspirerar oss att ständigt bli ännu bättre. ■

Bilden är från pilotprojektet Medskapande läsning som ger elever i tredje klass chansen att utveckla sitt skönlitterära läsande. Projektet genomfördes av Sydkustens ordkonstskola i samarbete med skolnätverket Haru. SFV är projektets finansär.

SFV:S BIDRAG 2022-2024 I SIFFROR

Ett innehållsrikt yrkesliv är över Nya äventyr väntar efter SFV

Text & foto *Rabbe Sandelin*

Då Camilla Nordblad återvände från 25 år i Grekland år 2005 var hon en aning villrådig. Skulle det efter en lång frånvaro vara möjligt att återknyta till det finländska samhället och de finlandssvenska Helsingforskretsarna? En rekryteringsannons väckte ändå intresse: SFV hade precis renoverat det gamla skolhuset vid Georgsgatan 18, och nu skulle verksamheten sparkas igång.

Jobbets beskrivning hade beteckningen ”receptionist”, men det blev med åren ganska mycket mera, berättar Nordblad. Att hon fick jobbet bland många sökande ser hon som ett lyckokast.

– Jag blev nog ganska överraskad av att **Maria Oesch-Feldt** vågade satsa på mig, ett ganska okänt kort. Hon tänkte sannolikt att min långa bakgrund som auktoriserad guide skulle vara till fördel i jobbet.

Då G18 öppnades efter en lång renovering hösten 2005 satsade SFV dels på att

få aktiva hyresgäster till huset, men också på olika egna aktiviteter. Verksamheten drevs inom ramarna för det icke vinstdrivande företaget Svenska rum, som även hyrde ut den så kallade SFV-salen vid Annegatan 12.

– Receptionistjobbets synliga del skedde vid den stora disken som fortfarande finns kvar i huvudentrén. Intressant nog dök det genast upp en hel del forna elever från den finskspråkiga flickskolan som verkade i huset åren 1957–1977.

Nordblad fick alltså genast nytta av sina guideerfarenheter.

– De gamla eleverna blev imponerade av renoveringen, där arkitekt **Stefan Ahlman** till exempel återfört de gamla klassrummen till sin forna glans. Lokaler hade slitits ner ordentligt under perioden då Ressus högstadium och Bildkonstakademin verkade i fastigheten.

G18-teamet var aktivt och hade en fin gemenskap.

– Verksamheten utvecklades och ökade, och man sökte synergier. Schildts förlag flyttade in med en egen butik, vi ordnade konst- och kulturkvällar i källarlocalerna, och stora konserter i festsalen. En av höjdpunkterna var **Staffan Schejas** pianokonsert.

För att sälja och arrangera evenemang och fylla festsalen engagerades **Satu Torstila** med sitt eventföretag Satumai-

nen (se *Svenskbygden* 1-2013). Hon hade redan i renoveringsskedet sett festsalens potential; stora festsalar finns det ju inte många av i Helsingfors. Salen utnyttjades både för fester och för utställningar, med teman som stadsarkitekten C.L. Engel eller antikföremål. Det sjöd av aktivitet, berättar Camilla Nordblad.

– I tredje våningen blev det mycket konst, dels med hyresgästen Konstkompaniets ateljé. Och sedan öppnade Svenska rum även ett konstgalleri i tredje våningens gång.

NYA TIDER ÅR 2012. Med ny SFV-ledning och ny styrelsesammansättning blev det en ändring kring år 2012. Föreningens egna verksamhet sågs över ur kostnadssynvinkel, och man ville återgå till kärnverksamheten. SFV-salen vid Annegatan hyrdes ut till kontorslokal, och företaget Svenska rum stod inför ett avslut. SFV var en tid på väg att i huvudsak bli en bidragsgivande organisation.

– En epok var helt enkelt över. Jag erbjöds i stället jobbet som ledningens assistent på Annegatans SFV-kansli.

På Annegatan tog Nordblad itu med att utveckla den del av föreningens verksamhet som gällde SFV:s litterära tävlingar, pris- och medaljutdelningar, vistelsestipendier, deltagande i mässor och andra evenemang, samt kontakter till olika intressegrupper, som svensklärarna i Finland. Medlemsregistret och medlemsvården blev också en del av arbetsbilden.

Camilla Nordblad vill gärna ge en eloge till kanslichefen **Johan Aura**, som fördomsfritt lyssnat till förslag om hur verksamheten kunde utvecklas.

– Jag är själv mest nöjd över att jag initierade samarbetet med Biskops Arnö utanför Stockholm, där vi nu erbjuder en vistelse för finlandssvenska författare, en kurs för förstapristagarna i våra litterära tävlingar, och en skrivarkurs för lärare.

Andra synliga resultat av Nordblads förslag är att SFV:s pris- och medaljutdelningar fått betydligt mer festlig inramning – bland annat sker de litterära tävlingarnas prisutdelning nuförtiden

Det var ett lyckokast att jag anställdes av SFV efter en lång tid utomlands för tjugo år sedan. Och jag är nöjd med vad jag hunnit åstadkomma. Camilla Nordblad avslutade sin arbetskarriär på SFV i slutet av januari.

på Helsingfors bokmässan – vilket är något som även gett SFV:s verksamhet betydligt större publicitet.

INTE SLUT PÅ UPPDRAGEN. Då Camilla Nordblad nu går i pension från SFV är det inte slut på uppdragen.

– Cirkeln sluter sig på många sätt. Jag koncentrerar mig mer på guideyrket i Helsingfors. Jag fortsätter som utvärderare av nybakade guiders yrkesexamina, och jag är också viceordförande i Helsingfors Auktoriserade Turistguider rf.

Nordblad säger att det funnits och finns framöver många beröringspunkter mellan arbetskarriären och verksamheten som guide.

– Det jag lärt mig om utbildning, bildning och kultur på SFV har jag lätt kunnat

omsätta i guideyrket. Och även tvärtom, tack vare mina kunskaper i grekiska – nu förmedlar jag förfrågningar från Grekland från personer som vill bekanta sig med det finska skolsystemet.

I tillägg följer Nordblad gärna med hur G18 åter ska uppstå som ett aktivitetshus, nu under ett nytt koncept och ett nytt namn: GRO.

– Den fastigheten var ju mitt skötebarn i tiderna. Det blir spännande att se hur det hela utvecklas.

Och så blir det förstås mer tid för nära och kära.

– Båda mina barn är vuxna och bor i Grekland med sina familjer. Så det blir fler resor till, och mer tid i Grekland i framtiden. ■

Möt våra nya medarbetare!

I december 2024 annonserade SFV om tre tidsbundna tjänster. Över 100 ansökningar skickades in och i januari valde vi Katarina Rejman som sakkunnig för utbildning, Sanna Mandelin som kommunikatör och Anna Härmälä som bildkonstpedagog. Inför jobbstarten på SFV bad vi Katarina, Sanna och Anna beskriva sig själva – du kan läsa alla deras svar på www.sfv.fi/aktuellt. Vi hälsar Katarina, Sanna och Anna varmt välkomna till SFV!

KATARINA REJMAN
Sakkunnig inom utbildning

FOTO: SVENSKA BARNBOKSINSTITUTET

Filosofie doktor Katarina Rejman jobbar som lektor vid Stockholms universitet. Hon har tidigare jobbat bland annat som universitetslektor vid Helsingfors universitet och universitetslärare vid Åbo Akademi samt som lärare och rektor vid Strömborgska skolan i Borgå. Katarina vikarierar **Niklas Wahlström** under tiden han är projektledare för GRO tills huset öppnar 2027. Katarina börjar på SFV den 1 mars och jobbar från kontoret i Helsingfors.

En stor del av min fritid vandrar jag i skog och mark med min hund, det är oerhört viktigt för mig. Sen odlar jag min egen potatis – jag har förstorat min köksträdgård inför nästa säsong. Jag trivs också i simhallen, och bland böcker förstås, jag är ju moddalärare i grunden.

SANNA MANDELIN
Kommunikatör

FOTO: SOS BARNBYAR

Politics magister Sanna Mandelin är journalist och har senast jobbat som kommunikationssakkunnig för SOS Barnbyar. Hon har bland annat jobbat som journalist på *HBL* och kommunikatör på Barnvårdsföreningen. Sanna började på SFV den 10 februari och jobbar för ett år från kontoret i Helsingfors.

Jag är ett ordproffs, som nu jobbar med kommunikation och har en lång bakgrund som journalist. Min vardag fylls av min tonårsson, min gråa katt Curt, vänner, yoga, stickning och en härlig skrivkursgemenskap. Jag lider av evig resfeber och drömmer om stora vågor och att få dyka ner i undervattensvärlden igen.

ANNA HÄRMÄLÄ
Bildkonstpedagog

FOTO: TOMMI AITTALA

Magister i design Anna Härmälä jobbar som linjeledare för visuella konstämnen vid Västra Nylands folkhögskola och har illustrerat fyra böcker i matematikbokserien *Vår Siffervärld*. Hon har tidigare jobbat bland annat som koordinator för Open Minds Network, ett projekt för utveckling av konst- och medieutbildning för personer med funktionsvariationer. Anna Härmälä börjar jobba på SFV den 1 mars för ett år från kontoret i Helsingfors.

Jag har jobbat med konst och konstutbildning i 15 år. Mitt arbete är en stor del av min identitet. Min familj, vänner, resor och att gå på teater är viktigt för mig.

Från och med årsskiftet genomför SFV de kurser som Hangös sommaruniversitet planerat för vårterminen. Kurssekreteraren Anne Holmström och rådgivaren Fredrik Åberg bidrar med sin erfarenhet och kunskap för att säkerställa en smidig övergång och utvecklingen av SFV:s egen sommaruniversitetsverksamhet.

FREDRIK ÅBERG

ANNE HOLMSTRÖM

Från skolmat till kulturella högtider: ungas identitetsbygge

Som brun invandrare i Finland får jag ofta frågan: "Varifrån kommer du?" När jag svarar Frankrike, följs det nästan alltid av: "Nej men på riktigt, vad är din etnicitet?" Detta konstanta ifrågasättande av min identitet har fått mig att vilja forska om rasism, mellanförskap, postinvandring och nationella identiteter. Frågan blev dessutom personlig och aktuell på nytt när jag beviljades finskt medborgarskap för några månader sedan. Men om man frågar mig vad min nationella identitet är i dag, visar jag min croissant-tatuering och svarar fortfarande "Frankrike" trots att jag nu har ett finskt pass och har bott i Finland i snart fjorton år.

Så vad spelar in när vi talar om nationella identiteter? Är det passet? Landet man föddes i eller landet man bor i? Är det föräldrarnas land? Om man tillhör majoriteten och svarar "Finland" på alla dessa frågor så att det finns en samstämmighet mellan pass, fosterland, hemland, etnicitet, kultur och modersmål, reflekterar man sällan över dessa saker. Kan vi inte vara världsmedborgare och strunta i frågan?

I min forskning om postinvandringslitteratur kom jag fram till att nationell tillhörighet egentligen har en stor betydelse för individer vars samhörighet till en viss nation regelbundet ifrågasätts. Barndomsreferenser som skolans maträtter, kulturkanon och nationella högtider kommer då fram som centrala för känslan av gemenskap och identitet.

Resultaten påminner om hur forskning i alzheimer visar att minnen från tonåren håller längst. Dessa "kärnminnen" inkluderar musik, mat, lukter, bilder och föremål. Annan forskning visar att det finns en känslig period för byggandet av kulturell och nationell identitet mellan 11 och 25 år. Studien som följde med japaner som flyttat i några år visade att de som bodde i USA mellan de var 11 och 25 år beskrev sig som amerikaner eller japansk-amerikaner, medan individer som var yngre eller äldre än det medan de bodde i USA fortsatt beskrev sig som japaner. Forskarna drog slutsatsen att detta identitetsskifte beror på ungas interaktioner med jämnåriga och hur individuell identitet bildas som en kollektiv process under den perioden.

Det är viktigt att vara medveten om den kollektiva processen i den bemärkelsen. I en tid där populism och nynazism växer ser jag det som vårt ansvar att tänka postnationalistiskt och kontinuerligt omdefiniera nationen inifrån. På så sätt kan vi diskutera vad det innebär att vara finländsk, vilka värderingar vi vill koppla till det och möjliggöra en rättvis och jämställd tillvaro för fler i landet.

Maïmouna Matikainen-Soreau

MAÏMOUNA MATIKAINEN-SOREAU ÄR
AKADEMIFORSKARE VID HELSINGFORS
UNIVERSITET OCH SPECIALISERAD PÅ (ANTI)
RASISM OCH RASIFIERINGSFRÅGOR.

”

*Vad spelar in
när vi talar
om nationella
identiteter?*

Ledarskap bortom trender – lär dig förstå

HJÄRNANS MEKANISMER

Vill du bli en ledare som andra vill följa? I mars erbjuder SFV den inspirerande heldagen Tidlöst ledarskap där den populära föreläsaren Anna Tebelius Bodin ger konkreta verktyg för att leda sig själv och andra. Det handlar om hur du kan bygga förtroende och förstå de psykologiska mekanismer som styr vårt beteende, även motivation. Allting utgår från aktuell forskning om hur våra hjärnor fungerar.

Text Camilla Lindberg ~ Foto Karl Nordlund

Du som kommer till utbildningsdagen kan förvänta dig insikter, metoder och konkreta verktyg för din vardag som du bär med dig resten av livet. Du kommer att märka skillnad redan dagen efter.

Så här beskriver **Anna Tebelius Bodin** utbildningsdagen *Tidlöst ledarskap* som hon håller den 12 mars i SFV-huset G18 i Helsingfors. För den populära rikssvenska föreläsaren handlar ledarskap inte om att följa de senaste trenderna, utan om att förstå de psykologiska och neurologiska grunderna för mänskligt beteende.

– En central del av mina föreläsningar inom olika områden, inte bara inom ledarskap, är att ge deltagarna en praktisk förståelse för hur hjärnan styr våra beslut och hur den kunskapen kan användas för att förbättra olika förhållanden. Jag tar håll på många myter och felaktiga föreställningar.

GEDIGEN UTBILDNING. Anna Tebelius Bodin berättar att hon alltid haft ett stort intresse för att förstå människor – hur de tänker, varför de gör som de gör, och varför de inte gör saker de kanske skulle kunna göra.

– Men jag insåg snabbt att det inte är genom att fråga människor som du får svar på frågorna, säger hon.

Det var så här psykologin och forskningen kom in i bilden, som en väg att förstå de underliggande mekanismerna. Det ledde snart till studier och en masterutbildning vid Harvard University, där hennes värld öppnades på allvar. Därifrån gick vägen vidare till pedagogiken som intresseområde och sedan mot kommunikation och området för ledarskap. Enligt Tebelius Bodin börjar allt ledarskap med att förstå sig själv.

– Du kan inte leda andra om du inte kan leda dig själv, säger hon bestämt.

ATT BYGGA EN TRÄDGÅRD. Utbildningsdagen utgår från vad hon kallar en tvåstegsraket, där det första steget handlar om självledarskap.

– Om du ser på dig själv på ett visst sätt och inleder en mening med orden: Jag är en sådan som..., och avslutar med något negativt, så kommer du att agera utifrån det. Men genom att i stället fråga: "Vem vill jag vara?" och därefter fråga: "Hur gör en sådan person?" kommer processen att förändras.

Anna Tebelius Bodin rekommenderar med stöd av hjärnforskningen små, enkla steg av handling.

– Om du till exempel vill börja förvandla din trädgård, börja inte med hela det stora projektet. Bryt ner målen och sätt istället igång med att rensa en enda buske. Det kan vara så enkelt som att avsätta tio minuter varje dag för att göra en liten uppgift som känns viktig.

Hon uppmanar till låga trösklar, vilket gör att vi kommer igång, och när vi väl är i rörelse växer vår motivation.

– Aktivitet föder motivation. Vår hjärna fungerar så, och inte tvärtom.

Utbildningsdagen kommer också att handla om hjärnans drivkrafter. Anna Tebelius Bodin förklarar att det inte är välbefinnande vi söker, som många felaktigt tror, utan alltid överlevnad. Hjärnan drivs också av en grundläggande strävan efter att undvika obehag och spara energi.

TVÅ VIKTIGA FRÅGOR VI STÄLLER.

Det andra steget under utbildningsdagen kommer att handla om att leda andra. Föreläsningen heter *Tidlöst ledarskap*, men vad innebär det?

– Alla andra ledarkoncept är ofta begränsade till det agila och coachande och situationsanpassade, men det som gör att vi ger vårt förtroende till en ledare kommer alltid att vara lika, oavsett kultur eller tid.

Det finns nu
en unik möjlighet
att få lyssna till
Anna Tebelius Bodin
i Helsingfors den 12 mars.
Enstaka platser kvar

[Mera info sfv.fi/
evenemang](https://www.sfv.fi/envenemang)

”

*Aktivitet föder
motivation.*

*Vår hjärna
fungerar så,
och inte tvärtom.*

När Anna Tebelius Bodins föreläser använder hon en metod som påminner om den traditionella där man visualiserar med hjälp av tavla och krita i klassrummet.

Enligt Anna Tebelius Bodin handlar det om två viktiga frågor som vi omedvetet ställer oss när vi står inför en ledare eller auktoritet. Den första frågan är: "Vill du mig väl"?

– Man vill veta om andra människor bryr sig om en, eller om man är en bricka i ett spel där ledaren rentav har en annan agenda. Om jag kan lita på dig så ger jag mitt förtroende.

Här finns ändå en fälla – det är inte alltid den varmaste personen som får förtroendet. De som är alltför angelägna om att bli omtyckta kan uppfattas som ängsliga och otrygga.

Den andra överlevnadsfrågan man omedvetet ställer sig inför en ledare är: "Vet du vad du gör"?

– De personer som människor ger sitt förtroende till har en plan, struktur, vision och jobbar konstruktivt mot en målsättning. Att utstråla kompetens är alltså en anledning till att ge någon person sitt förtroende.

Anna Tebelius Bodin säger att det är ovanligt att en person har båda de här egenskaperna från början, och att det är lika ovanligt att de kommer per automatik. Däremot underlättar det om man som ledare är medveten om hur våra hjärnor formar människan.

VISUELL FÖRELÄSNING UTAN FLUFF

Under utbildningsdagen kommer deltagarna att få konkreta verktyg och metoder som de kan börja använda direkt. Hur kan man som ledare agera så att nervsystemet inte går i försvarsposition? Anna Tebelius Bodin talar om dopamin och andra neurotransmittorer och hur de påverkar vår motivation, men utan att bli akademisk eller teknisk.

En sak som särskiljer hennes föreläsningar är sättet att presentera materialet. Här finns inga tråkiga *Powerpoint*-bilder som rullar fram på skärmen. Istället använder hon en digital skrivtavla, där hon skapar sina föreläsningar i realtid. Det är en metod som sätter fokus på interaktivitet och engagemang snarare än att bara passivt ta emot information.

– Men jag kommer inte att börja rita blommor och annat fluff för den skull, skrattar hon. Dagen kommer också att innehålla mycket aktiviteter för deltagarna. ■

Anna Tebelius Bodin

- Anna Tebelius Bodin är en etablerad föreläsare inom ledarskap, psykologi och kommunikation. Med över 20 års erfarenhet och över 1 600 föreläsningar har hon inspirerat och utbildat ledare på alla nivåer, men även andra.
- Hon har bland annat en masterexamen från Harvard University och är känd för att förmedla komplex hjärnforskning på ett tillgängligt sätt.
- Den senaste boken heter *Tryggast i rummet – om tidlös ledarskap* och är en av sju böcker hon gett ut.
- År 2020 tilldelades hon Mensapriset för sitt arbete att sprida kunskap om hjärnan och dess påverkan på våra liv och vårt ledarskap.

Nora Grotenfelt:

Att leda en styrelse handlar också om hjälpa andra utvecklas

Text & Foto Saara Fernström

Nora Grotenfelt är förbundsordförande för Hem och Skola och vice ordförande i styrelsen vid Svenska Framtidsskolan i Helsingforsregionen Ab (Yrkesinstitutet Practicum). Hon deltar i JHO-utbildningen för styrelsemedlemmar under vårterminen 2025. JHO kommer från Järjestön hallitusosaaja.

Vad finns det för värde i att kontinuerligt utveckla sitt kunnande i sin roll i en styrelse?

Enligt min uppfattning har ganska få styrelseledamöter, speciellt inom förbund och föreningar, tidigare erfarenhet av styrelsearbete. Som ordförande har man såklart ansvar för sig själv och sitt kunnande men även ett ansvar för att leda oerfarna styrelsemedlemmar. Man kan jobba både med sig själv och sina egna kompetenser, men också stimulera andra och hjälpa dem att utvecklas på sin väg. Jag tror att man aldrig kan bli helt färdig med sådana processer.

På förbunds nivå är det vanligt att det kommer in nya styrelsemedlemmar som har stor praktisk erfarenhet som föreningsmedlemmar. De har ofta arbetat väldigt aktivt på gräsrotsnivå och har den bilden på näthinnan. När de sedan kommer in i styrelsen är det med uppkavlade ärmar och en vilja att bidra. Det kan då kännas ovant och underligt att man som styrelsemedlem inte ska blanda sig i det operativa, utan istället fokusera på strategi, översynsroll och arbetsgivarroll.

Vilka förväntningar har du på JHO-utbildningen – finns det något särskilt du hoppas få med dig?

Jag har tidigare gått företaget Boardmans styrelseutbildning, en utbildning med fokus på styrelser inom affärsvärlden, både börsnoterade bolag och icke-

Nora Grotenfelt

noterade bolag. Mycket kunde överföras direkt till förenings- och förbundsverksamhet, men inte allt. Mina förväntningar på den här kursen är därför att få konkreta verktyg som går att applicera direkt i förbunds- och föreningsvärlden.

Det är en ganska stor skillnad mellan att ha avlönade styrelsemedlemmar och att ha personer som engagerar sig frivilligt. Strategiarbete är väldigt viktigt men också tidskrävande; man kan inte kräva för mycket av personer som arbetar frivilligt utan behöver ha respekt för deras resurser. Man kan inte heller förutsätta att frivilliga tillägnar sig de kompetenser som saknas. Inom företagsvärlden är det lättare att se till att styrelsen besitter den kompetens som behövs.

Vad har dagens närstudiedag gett dig hittills – är det något särskilt som har överraskat dig?

Inga överraskningar direkt, men det var nyttiga påminnelser och vissa nya idéer, till exempel att styrelseordföranden gärna kan hålla utvecklingssamtal med verksamhetsledaren. Jag fick också med mig att onboardingen av nya styrelsemedlemmar kan vara mer omfattande än vad jag hittills har tänkt.

Vem tycker du skulle ha nytta av den här utbildningen, och varför skulle du rekommendera den baserat på dina erfarenheter hittills?

Jag har fungerat som styrelseordförande i ungefär tre år och det har lärt mig mycket av det som presenterades. Jag ser den här kursen som väldigt värdefull och skulle ha älskat att gå den under mitt första år. Det hade varit den perfekta tajmningen.

Jag skulle rekommendera den för föreningsstyrelsemedlemmar oberoende av föreningens storlek. Jag tror att även verksamhetsledare i viss mån kan ha nytta av den, särskilt i föreningar eller förbund där verksamhetsledaren är en garant för kontinuitet då styrelsen byts ut, ibland med ett par års mellanrum.

Jag skulle framförallt rekommendera den för nya styrelseordföranden. De har ett specifikt ansvar för att alla styrelsemedlemmar verkligen förstår sitt uppdrag och sitt ansvar, och vet vad konsekvenserna kan bli om man inte utför det ordentligt. ■

AI kan aldrig konkurrera med oss när det gäller det kroppsliga och det själsliga – men trots det satsar vi i Norden allt krut på det kognitiva, och glömmer bildningens övriga dimensioner, anser Lars Strannegård, rektor för Handelshögskolan i Stockholm.

Tanke, kropp och själ:

Bildning stärker demokratin och ökar konkurrenskraften

Text & Foto Sebastian Dahlström

Universiteten i de nordiska länderna satsar hårt på kognitiva färdigheter – men glömmer kropp och själ. Genom att vidga vår kunskapssyn, och satsa på bildning i stället för utbildning, kan vi stärka vår demokrati och möta framtidens behov på arbetsmarknaden, säger Lars Strannegård vid Handelshögskolan i Stockholm.

I de nordiska länderna är synen på kunskap väldigt endimensionell. Det råder konsensus om att den typ av forskning som skapar konkurrenskraft och driver landet framåt handlar om naturvetenskap, teknik och matematik. Man har en väldigt liten förståelse för det samhällsvetenskapliga, andliga och estetiska.

Lars Strannegård, professor i företags ekonomi och rektor för Handelshögskolan i Stockholm, säger att de nordiska universiteten fäster mycket vikt vid tidig specialisering och mätbara resultat. Världens ledande toppuniversitet i

Storbritannien och USA brukar istället beskriva sina uppdrag i termer av moral, medborgarskap och värderingar.

– De lägger också mycket vikt vid det estetiska. Gräsmattorna på campus är smaragdgröna, och arkitekturen står i harmoni med den omgivande naturen.

Lars Strannegård säger att en religiös byggnad ofta finns i blickfånget utomlands. Det handlar inte om att blanda religion och vetenskap, utan om att vid sidan av det kognitiva även tillgodose studenternas andliga behov. Det fysiska är också ständigt närvarande i universitetens satsningar på sina idrottslag.

– De här universiteten har insett kopplingen mellan det andliga, det kroppsliga och det kognitiva. Människan består av intellekt, kropp och själ – när vi glömmer kroppen och själen så amputerar vi mycket av den kraft som finns i det mänskliga.

GENOM EMPATI BLIR VI BÄTTRE YRKESPERSONER – OCH BÄTTRE MÄNNISKOR

I föreläsningssalarna i Handelshögskolan i Stockholm finns mycket konst. Rektor Lars Strannegård understryker att det inte handlar om utsmyckning. Konsten spelar en aktiv roll i undervisningen; den

SFV:s ordförande Wivan Nygård-Fagerudd ledde Samtal om bildningens kraft i arbetslivet med Alexander Bargum, Heidi Backman och Lars Strannegård under seminariet Bildning och bubbler i december 2024.

hjälp studerandena att fördjupa sin kulturella reflektionsförmåga och öva på kreativitet och empati.

– Med hjälp av konst kan vi sätta oss in i en annan människas sätt att se världen. Empati gör oss till bättre människor – och mer professionella yrkespersoner. Här kommer maskiner aldrig att kunna konkurrera ut oss.

Lars Strannegård säger att Handelshögskolans satsningar i korthet handlar om att radera prefixet “ut” ur “utbildningsorganisation”. Att satsa på bildning i dess klassiska bemärkelse är skolans målsättning, som sammanfattas i akronymen FREE (*Fact and science based mindset, Reflective and self aware, Empathetic and culturally literate, Entrepreneurial and responsible*). Den står för fakta- och vetenskapsbaserad, reflekterande och självmedveten, empatisk och kulturellt känslig, samt entreprenöriell och ansvarstagande.

Som privat högskola är Handelshögskolan beroende av finansiering från sina företagspartner. Det innebär att högskolan måste vara relevant och svara på näringslivets behov – vilka i dag allt mer

lutar mot det som kan betecknas som klassisk bildning.

– Näringslivet vill ha väldigt djupa fackkunskaper. Därutöver bör man förstå vikten av sammanhang och helheter och vara kreativ. Förståelse för kultur och värderingar blir hela tiden allt viktigare – eftersom det är det som i slutändan avgör om organisationer är framgångsrika eller inte.

BILDNING ÄR VACCINET MOT KONSPIRATIONSTEORIER. I en tid när den tekniska utvecklingen går med hisnande fart, och så gott som all fakta finns fritt tillgänglig på nätet, råder en uppfattning om att vi själva inte behöver plugga lika mycket som förr. Allt som behövs är att bli duktig på att googla eller ge prompts, alltså instruktioner, åt Chat GTP.

– Men det stämmer verkligen inte. Nu mer än någonsin krävs att vi alla bygger en egen kunskapsbas för att kunna bedöma om information verkar rimlig eller inte. Mycket handlar om att öka motståndskraften mot dem som försöker lura en. Det här är viktigt i affärslivet, och inte minst i politiken.

”

Nu mer än någonsin krävs att vi alla bygger en egen kunskapsbas för att kunna bedöma om information verkar rimlig eller inte.

Lars Strannegård tar Donald Trumps påstående om att immigranter från Haiti äter husdjur som ett exempel.

– Är man humanistiskt, sociologiskt och samhällsvetenskapligt beläst är risken för att man låter sig luras mindre, även om man inte känner till haitisk matkultur. Den som läst folkloristik och etnologi vet vilket syfte en sedelärande berättelse kan ha, och hur man skapar avskräckande bilder av “den andre”. Är det verkligen rimligt att haitier äter husdjur, eller har påståendet ett annat syfte?

BILDADE MEDBORGARE GÖR LANDET MER KONKURRENSKRAFTIGT. Lars Strannegård säger att de nordiska länderna inte i tillräckligt hög grad insett ➔

En bred bildning stärker vårt motstånd mot konspirationsteorier och antidemokratiska krafter, anser Lars Strannegård, rektor för Handelshögskolan i Stockholm.

kopplingen mellan en bred bildning och motståndskraft mot konspirationsteorier och antidemokratiska rörelser. Detta trots att länderna, paradoxalt nog, har en stark tradition inom folkbildning.

– Folkbildningens ursprungstanke var att stärka demokratin genom att ge

folket motståndskraft mot auktoritära krafter. Nu håller folkbildningen på att skäras ner.

Lars Strannegård pekar på den senaste forsknings- och innovationspropositionen i Sverige, och han anser att regeringen återigen lägger för mycket vikt vid

det rent naturvetenskapliga. Problemet är okunskap om vad kunskap egentligen handlar om.

– Den tidigare utbildningsministern Mats Persson kallade fristående kurser för flum. Vi behöver bli bättre på kunskapsteori och inse att kunskap tar sig många uttryck och inte alltid går att strömlinjeforma. Man glömmer bort att man vaccinerar mot icke-demokratiska krafter om man breddar sin inläring. En stark demokrati är väldigt viktig för landets konkurrenskraft.

”

Folkbildningens ursprungstanke var att stärka demokratin genom att ge folket motståndskraft mot auktoritära krafter. Nu håller folkbildningen på att skäras ner.

NÄRINGSLIVET LIGGER STEGET FÖRE

Medan våra nordiska samhällen i stort hänger kvar i det som Lars Strannegård betecknar som en endimensionell syn på kunskap sker ett paradigmskifte inom företagsvärlden. Inom näringslivet finns en allt starkare efterfrågan på bildade människor.

– Handelshögskolans satsningar på bildning har väldigt brett stöd. Som så ofta ligger näringslivet ett steg före, för än så länge ser vi inte förståelse för bildningens värde inom politiken och samhället i stort.

Finns det hopp om att fler kommer att inse vikten av bildning?

– Jag tycker absolut det finns hopp. Näringslivet har identifierat behovet – nu är det upp till politiker och andra samhällsaktörer att ta tag i det. ■

När kriser tvingar oss att tänka om

När Donald Trump installeras dansar Elon Musk runt i ett segerrus. När man proklamerar att Mars är nästa känns det stundvis som att vara i en hallucinerande scifi-dröm. Ungefär samtidigt får Finland sin nya rymdstrategi och undertecknar Artemis-avtalet som omfattar tydligare regler för hur jordens stater ska bete sig i rymden. Hit hör skyddande av kulturarv på månen.

I allt det här hisnande känns det samtidigt fint med någonting som håller en liten människa förankrad vid jorden. När vår försvarsminister i januari presenterar Finlands uppdaterade säkerhetsstrategi nämner han Marthaförbundets matlagningskurser som exempel på god krisberedskap.

Säkerhetsstrategin på 150 sidor är inte alls så tråkig läsning som det låter. Här finns sammanfattat de livsnödvändiga fundament som nationen Finland behöver när det krisar. Förutom utbildningen behandlas också kulturens roll i att bygga resiliens. Därtill nämns också rymden som vi sannolikt kommer att få höra mycket mera om framöver.

Före årsskiftet intervjuar jag Ulla-Jill Karlsson, konsultativ tjänsteman vid undervisnings- och kulturministeriet, om Finlands ordförandeskap 2025 inom Nordiska ministerrådet. Hon hänvisar också till säkerhetsstrategin och säger att det är första gången någonsin som utbildningen tilldelats så stor betydelse för resiliens. Jag frågar varför. Hon berättar att pandemin tydligt visade att just skolorna kunde erbjuda stor trygghet, gemenskap och en möjlighet att upprätthålla någon form av normalitet. Det här mitt i en vardag som vi alla tog för given, men som så plötsligt omkullkastades.

Under pandemin spred sig också en annan global trend: människor började läsa litterära klassiker igen. Jag skrev några texter om fenomenet vill jag minnas, och nämnde i det sammanhanget författaren Göran Schildt. Under kriget lär ynglingen ha räddats från döden på grund av en diktbok han hade i sin bröstficka som så lämpligt utgjorde en sköld mot den kula som träffade honom. Krigsupplevelserna gjorde att han omprioriterade hela sitt liv. Nu ville han viga sitt liv åt fria seglatser på Medelhavet och skriva böcker om livets äventyr, men med en stark förankring i antikens ideal.

Ibland behövs det kriser för att vi ska vakna upp. Det kan många personer vittna om utifrån sina privatliv, men det här gäller likväl för en nation. Det finns ett något cyniskt uttalande som ibland hörs när man anser att mänskligheten spårat ut: ”Ja, nu behövs ett krig igen, för att folk ska fatta”. Också vårt kära grannland Sverige brukar bli serverade en lösning i form av ett vinterkrig när de ur vår synvinkel brister i sin krisberedskap och lever lite för sorglös.

Var och varannan dag nås vi av uppgifter om den hemliga skuggflottan som sveper sin mörka vinge över våra trygga länder. Andra krigshot gör sig också påminda. Vissa ska till rymden. Men för oss som ännu planerar att bli kvar här en tid blir det dag för dag tydligare vad som är viktigt på riktigt.

Camilla Lindberg

CAMILLA LINDBERG JOBBAR INOM YRKES-
UTBILDNINGEN, ÄR JOURNALIST OCH HAR
ÄVEN SKRIVIT FLERA PLATS BIOGRAFIER.

”

*För oss som ännu
planerar att bli
kvar här en tid, blir
det dag för dag
tydligare vad som
är viktigt på riktigt.*

Adept Idamari Johansson.
FOTO: EVA-STINA KJELLMAN

En mentor som stöd i ledarrollen och vardagen

Text & Foto Sonja Finholm

Med ett rektorsjobb kommer ett stort ansvar och många nya arbetsuppgifter. Här kan en mentor vara en trygghet i vardagen. SFV:s och FSL:s nya mentorprogram erbjuder både konkreta råd och personlig utveckling.

Idamari Johansson är relativt nytillträdd rektor för högstadiet Cronhjelmsskolan i Larsmo, medan Petra Blomqvist har sju års erfarenhet av motsvarande arbete i Ekenäs gymnasium. Nu har de inlett en gemensam resa med fokus på ett meningsfullt ledarskap.

– I egenskap av mentor är det förstås jag som ska dela med mig av mina

erfarenheter åt Idamari, men redan nu märker jag att programmet också är väldigt utvecklande för egen del. Att få fundera på ledarrollen och sina egna värderingar gör alltid gott, oavsett hur länge man jobbat. Det är bra att komma ihåg att man aldrig kan bli fullärd, säger Petra Blomqvist.

De verkar vara väldigt lika i mycket, adepten och mentorn. De pratar båda

om ett positivt ledarskap och närvaro för att ta fram det bästa i kollegiet och en strukturerad vardag där alla känner sig delaktiga.

– Min uppgift som ledare är att skapa de bästa förutsättningarna för både lärare och studerande att utvecklas i skolvardagen. Genom att utgå från varandras styrkor kan vi skapa ett människonära arbetsklimat, säger Petra Blomqvist.

Mentor Petra Blomqvist, rektor för Ekenäs gymnasium. FOTO: PRIVAT

”

De första två åren gick åt till att komma in i jobbet, men nu känner jag mig redo att ta nästa steg – att fundera på hur jag är som ledare och att få hjälp med att utvecklas. Rektorsjobbet kan ibland vara ensamt, så fler kontakter och nätverk behövs.

Adept Idamari Johansson

Jobbet som rektor har sina sidor. Våren 2024 presenterade Finlands svenska lärarförbund (FSL) en undersökning

som visade att varannan rektor är redo att byta jobb, och att nästan 70 procent av de finlandssvenska rektorerna varje vecka överskrider sin arbetstid. De upplever att arbetsbördan är tung och beskriver en splittrad arbetsbild med ständigt förändrade krav. Idamari Johansson säger att hon förstår de som inte orkar:

– Ibland kan det vara svårt att få arbetsro. För egen del behöver jag lära mig att ibland stänga dörren och bli bättre på att delegera vissa arbetsuppgifter.

Här hoppas hon att mentorprogrammet och Petras Blomqvists erfarenhet ska komma till nytta. Och ge tid för reflektion. Samtidigt som vi pratar ringer en hantverkare som behöver komma in i skolan. Helst genast.

– Det där är ett bra exempel på hur vardagen ser ut, det är många bollar i luften och man blir ofta avbruten.

”

Jag hade gärna haft en egen mentor när jag började jobba som rektor för sju år sedan, någon att kunna ringa och bolla tankar med när det körde ihop sig. Nu kan jag i stället dela med mig av min egen erfarenhet.

Mentor Petra Blomqvist

Mentorprogrammet Meningsfullt ledarskap är SFV:s, FSL:s och övriga samarbetspartners svar på utmaningarna. Tanken är att erbjuda kompetensutveckling och kollegialt stöd i ledarskapsrollen.

– Ibland händer det att lärarna har olika syn på undervisningen eller pedagogiken och då är det rektorns roll att försöka hitta en samsyn, säger Petra Blomqvist.

Utöver den pedagogiska rollen, HR-biten, ekonomin och administrationen är rektorn också ett viktigt filter. Petra Blomqvist får varje vecka många erbjudanden om allt från kurser och nya program till föreläsningar och verkstäder.

– Det mesta är bra på sitt sätt, men som skola kan vi inte nappa på allt, det skulle bli ett kaos. Det är min uppgift att sälla i informationsflödet. →

För att kunna bli mentor i Meningsfullt ledarskap-projektet ska du delta i en utbildning i positivt ledarskap (PRIDE-modellen). Petra Blomqvist gick utbildningen i höstas och är nöjd med innehållet.

– Det vi gick igenom påminner mycket om hur jag själv byggt upp mitt ledarskap. Det ger en trygghet även för mig nu när jag ska föra kunskapen vidare.

Hennes hälsning till den som planerar kommande utbildningar är att eventuellt plocka in lite mer material kring konkreta vardagssituationer, förslagsvis en skild helhet kring vad man som ny ledare kan förbereda sig på.

Rektorsjobbet är ofta ganska ensamt och nätverk är viktiga, det säger både

” *Rektorsjobbet är ofta ganska ensamt och nätverk är viktiga.* Mentor Petra Blomqvist

Petra och Idamari. I Jakobstadsregionen har högstadielärarna en gemensam mejllista där de kan ventilera aktuella saker, men Idamari Johansson ser också fram emot att få en ny kontakt.

Hon hoppas också att programmet ska hjälpa henne utveckla sin egen ledarroll.

– Det här är mitt tredje år som rektor och nu känner jag att tiden är rätt för personlig utveckling. Att jobba som rektor innebär utöver allt annat att jag också är förman för 40 personer, och här behöver jag ha en strategi – dels för att själv orka och behålla motivationen och

dels för att skapa en bra arbetsmiljö för andra.

Mentorn och adepten har redan inlett sitt samarbete. De kände inte varandra innan, utan har matchats via programmet. Tanken är att de dels ska följa programmets schema med tio träffar kring bestämda teman, men också kunna ha kontakt när det behövs.

– Eftersom jag jobbar i Ekenäs och Idamari i Larsmo är det lite svårt att träffas spontant, men ifall hon vill bolla något är det bara att ringa! ■

Vill du ha en egen mentor?

Vill du stärka ditt ledarskap och öka ditt välbefinnande i arbetet? Genom satsningen *Meningsfullt ledarskap* erbjuder SFV och FSL tillsammans med rektorsföreningarna individuell mentorering för skolledare som vill utvecklas och få stöd i sin roll.

Vad innebär mentoreringen?

- Du får en erfaren mentor som stöd i ditt ledarskap.
- Bygger på positiv psykologi: fokus på styrkor, möjligheter och välbefinnande
- 10 strukturerade träffar där varje möte behandlar ett specifikt ledarskapstema.
- Utbyte av erfarenheter – du får bolla arbetsrelaterade frågor med en mentor som fungerat en längre tid i skolledarrollen.

För vem passar det?

- **Nya skolledare** som vill få en trygg start och bygg upp sitt ledarskap från grunden.
- **Erfarna skolledare** som vill utveckla sitt ledarskap med stöd av positiv psykologi.

Hur fungerar det rent praktiskt?

- SFV matchar dig med en mentor som gått en utbildning i positiv psykologi hösten 2024.
- Ni bestämmer själva när, var och hur ni träffas.
- Träffarna planeras utifrån bestämda teman och ditt individuella behov.
- Mentoreringen genomförs under en ett år för att ge långsiktig effekt.
- Finansieras av SFV och din arbetsgivare – ingen extra kostnad för dig.

Anmäl ditt intresse nu!

Det finns fortfarande möjlighet att få en egen mentor. Läs mer och anmäl dig här: www.sfv.fi/mentorsprogram.

Utbildningskonferensen
2025 ordnas i SFV-huset G18
i Helsingfors 9.4.
Du kan läsa mera på
utbildningskonferensen.sfv.fi.
Konferensen är fullsatt.

Samtalet om framtidens svenskspråkiga utbildning fortsätter

Text *Christine Skogman*

Pamela Granskog, specialsakkunnig vid undervisnings- och kulturministeriet är med i planeringsgruppen för Utbildningskonferensen som ordnas i april av SFV, Regionförvaltningsverket, Utbildningsstyrelsen och nämnda ministerium. Att konferensen blev fullsatt inom loppet av några dagar visar att den behövs. Vi ställde några frågor till Pamela om vad deltagarna kan förvänta sig.

Vad är syftet med konferensen?

Syftet är stärka och utveckla den svenskspråkiga utbildningen genom att föra samman aktörer som jobbar för och med den och ge dem en plattform för att få impulser, reflektera och diskutera.

Till vem riktar den sig?

Till alla som är intresserade av och jobbar med eller för den svenskspråkiga utbildningen. Jag har alltid utgått från att det är viktigt att vi diskuterar över stadie- och sektorsgränser och därför är alla varmt välkomna!

Vilka är de viktigaste teman som kommer att tas upp?

I år ligger fokuset på framtiden. Vagar vi tro att utbildning är nyckeln till en bättre värld? Är kunskap vårt bästa hopp för framtiden? Hur ska vi forma morgondagens skola för att ge våra barn och unga de färdigheter som krävs i en snabbt föränderlig värld?

Vad kan deltagarna förvänta sig av konferensen?

Intressanta inlägg, välbehövliga diskussioner och nätverkande!

Hur skiljer sig denna konferens från tidigare utbildningskonferenser?

Dels är temat nytt, dels har vi lite annat upplägg än tidigare. Vi har inga parallell-

Pamela Granskog, specialsakkunnig vid undervisnings- och kulturministeriet.

FOTO: UNDERVISNINGSTYRELSEN

program kring olika teman, men kommer nog att jobba och diskutera i grupper, dock under lite andra former. Förhoppningsvis är det ett dynamiskt och omväxlande program.

Finns det någon talare eller programpunkt du själv ser extra mycket fram emot?

Jag ser faktiskt fram emot hela dagen, där det finns plats för både stort och smått. Speciellt intressant blir det att höra **Olli-Pekka Heinonen**. Han kan den finländska utbildningen och kan ställa den i relation till det som diskuteras internationellt.

Vad hoppas du att deltagarna tar med sig hem efter konferensen?

Jag hoppas att de tar med sig ett fortsatt behov av samtal. Ingen av oss har svaret på frågan hur morgondagen ser ut men gemensamma diskussioner hjälper oss att förstå hur vi ska hantera den. ■

Korpoelever skildrade

SKOGEN

genom mobillinsen

Vad betyder skogen för mig och för samhället? Det fick ungdomar i Skärgårdshavets skola reflektera över i ett skolprojekt om möjliggjordes med bidrag från SFV.

Text Maria Thölix

En massa träd och fin natur.
– Den är avslappnande, speciellt om man tänker på någonting dåligt.

– Det är tyst och lugnt och man får vara som man vill.

– Det doftar ganska gott!

– Pengar. Jag har jagat i två år och tycker om skogsbruk och att fälla träd.

– Den har en skönhet på sitt eget sätt och doftar gott.

Växer man upp i Korpo har man en relation till och vistas regelbundet i skogen. Det intygar högstadieeleverna **Novalie Andersson, Jamilia Karlsson, Lina Lauha, Siri Karlgren, Wilmer Karlgren och Sofia Granlund.**

I slutet av september gjorde de en skogsutfärd till grannholmen Norrskata, där de tillsammans med 23 andra elever från Skärgårdshavets skola och sju från finska högstadiet Ulkosaariston koulu deltog i en temadag.

Efter ett kort intro och en diskussion om skogens betydelse fick eleverna fria händer att fånga naturskogen på Norrskata på bild.

– Vi ville inte påverka dem på något sätt utan de fick fotografera utifrån vad de själva upplever att är viktigt, säger

Korpoeleverna Wilmer Karlgren, Jamilia Karlsson, Novalie Andersson, Sofia Granlund, Siri Karlgren och Lina Lauha vistas regelbundet i naturen. Skolprojektet fick dem att se på skogen ur nya vinklar.

projektets initiativtagare **Otso Kortekangas.**

– Det blev väldigt tydligt att de flesta tyckte det var mycket roligt att springa runt i skogen och fota.

SKOGEN SOM KLASSRUM. I Korpo är tröskeln väldigt låg att förankra skogen i olika undervisningsämnen.

– Vi är ofta ute i skogen, plockar löv och ser på mossor och lavar. Inom huslig ekonomi plockar vi till exempel lingon och tillreder dem, säger biologilärare **Mia Weckman.**

Däremot var det här första gången skolan åkte till Norrskata, säger vice rektor **Lena Elgabsi.**

– Under dagen kunde vi inkludera biologi, bildkonst och historia och det var roligt att många fick se så mycket nytt i närmiljön.

Formatet uppskattades av både lärare och elever.

– En klar majoritet var jätteengagerade. Många fotade massor och var så ivriga, vilket syns i slutresultatet.

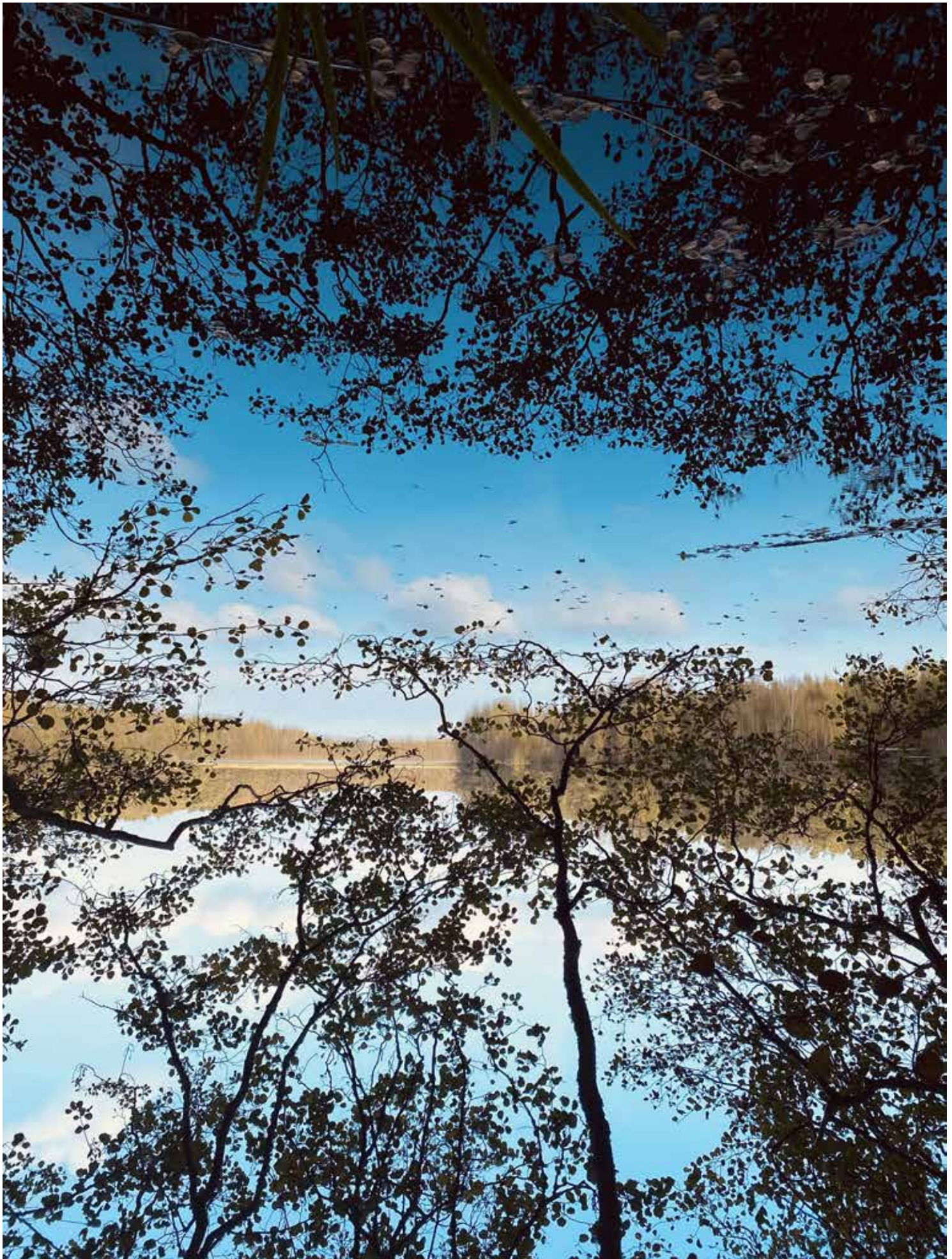
Flera av ungdomarna fotar mycket med sina mobiler i vardagen.

– Jag älskar spindelnät med vatten på! Man tänker inte hur otroligt vackert det är, säger Sofia Granlund.

– Jag fotar helst solnedgångar och fina himlar. Och så klart min hund och min ponny, säger Jamilia Karlsson.

Eleverna är överens om att de under besöket på fick sig en tankeställare.

– Vi lärde oss nya sätt att se på naturen, normalt brukar man inte fundera så mycket på små detaljer. →

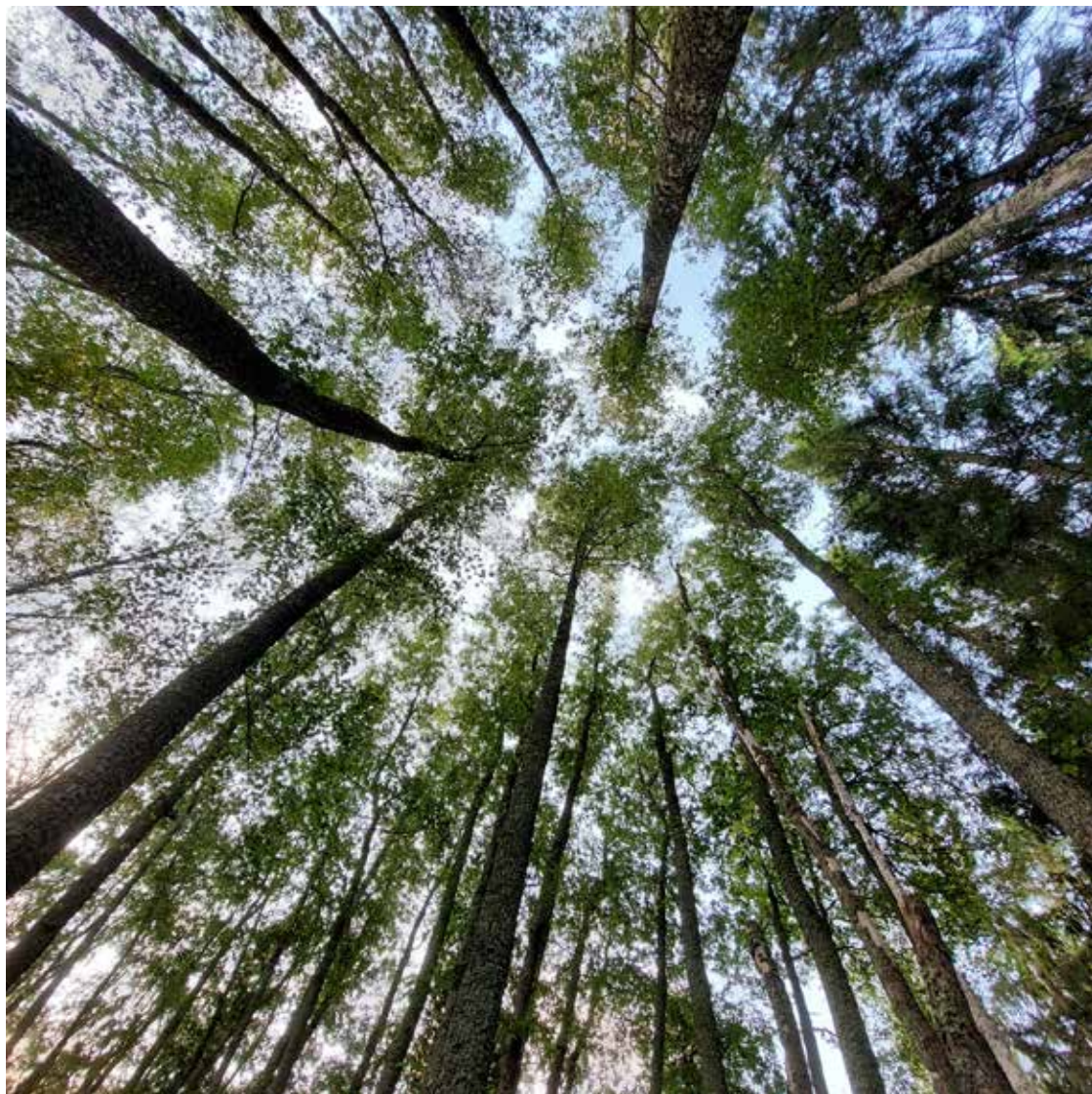
Lina Lauha: Min bild ska förvirra, var är vattnet och var är himlen? "Bilderna är upp och ner, vattnet uppe himlen nere."

Emil Mattsson: "En liten mossskog."

Jahim Scott: "Jag valde den här bilden för att vattnet och träden såg jättebra ut tillsammans."

– Underifrån ser träden längre ut än från sidan. Trädkronorna ser ut som näckrosblad när man ligger på marken och kollar uppåt, säger Siri Karlgren.

” Vi lärde oss nya sätt att se på naturen, normalt brukar man inte fundera så mycket på små detaljer.

NATURENS LJUS OCH SKUGGOR. Inför projektets sista moment skulle eleverna välja ut sin favoritbild från Norrskata. Fotona sammanställdes i en utställning som lockade stor publik till Korpos bibliotek.

Fotona illustrerar den gamla naturskogen ur olika vinklar. På de flesta så grann och rogivande med solstrålar som smyger sig in mellan trädstammarna. Men också den mörkare sidan finns skildrad.

Korpoelverna känner till även den. Bland annat finns det djur som inte är välkomna.

– Vargar! De kom över isen förra vintern.

Några av eleverna har själva sett en varg under det senaste året och samtliga är medvetna om hur många som rör sig i Korpo och på grannön Houtskär.

– Sen finns det också pollen och fästingar. Och alla kräldjur. Och älgflugor är så äckliga.

– Och man snubblar lätt...

Fotona ställdes ut i Korpo bibliotek 29.11–31.1 och kommer också att visas på Norrskata under sommaren 2025. ■

Med hjälp av Vännerna

Skogen

SFV:s mål: Ökat intresse för, kunskande om och mångfald inom konst och kultur

Beviljat ändamål: Kulturupplevelser för barn och unga med koppling till lärande processer

Bidragmottagare: Otso Kortekangas

Beviljat belopp:xx 1 500 euro

Tidsperiod: 9/2024

Förväntat resultat: Djupare förståelse för konstens autonomi och möjligheter för individuell och kollektiv kommunikation bland barn och unga.

Hur behandlas skogen i vår undervisning?

Otso Kortekangas är miljöhistoriker vid Åbo Akademi. Tillsammans med en kollega i Sverige leder han ett forskningsprojekt som studerar hur skogen skildrats i de finländska och svenska läroböckerna från 1970-talet till i dag.

Även om Sverige geografiskt sträcker sig betydligt längre söderut och därmed har en lite annan skogsökonomi, är likheterna mellan de två länderna många.

– Det ekonomiska narrativet är väldigt starkt genom decennierna.

Forskningen baserar sig på det tryckta undervisningsmaterialet, men man kommer aldrig åt själva undervisningen, säger Kortekangas. Därför ville han genomföra ett projekt tillsammans med eleverna för att ta reda på vilka slags betydelser dagens ungdomar ser i skogen.

För att intressera och inkludera eleverna i projektet på ett för dem bekant sätt – med mobilen i hand – kontaktade han fotografen **Erkka Malkavaara**. Tillsammans med naturpedagogen **Aija Mäkinen** från Skärgårdshavets Biosfär-område ledde de projektet ”Skogens många betydelser”.

Otso Kortekangas är uppvuxen i Esbo. Med en bakgård som övergick i naturskog kom han på ett naturligt sätt att vistas mycket i skogen.

– Men jag har under åren inte aktivt eller medvetet tänkt på dess betydelse. Jag har ställt mig ganska neutralt, vilket jag tror är rätt typiskt för många finländare.

SKOGEN FÖRR OCH NU. Skogens betydelse har haft olika mening genom tiderna. Då man under 1950-talet skulle återuppbygga landet var det naturligt att alla tillgängliga resurser användes. Det gröna guldets betydelse för nationalekonomin.

– Hos många finländare finns det fortfarande en så otroligt stark tanke att vår skog i första hand ska användas för skogsökonomi.

Vissa landsbygder består i dag av mycket skogsbruk och det kan vara svårare att hitta skyddad skog, medan städerna däremot kan ha mycket fina skyddade naturområden.

Projektet ”Skogens många betydelser” har fått ytterligare finansiering och samma upplägg, om än i en kalibrerad version, kommer att genomföras i Nagu och Velkua under våren.

– Vi kommer att fokusera mera på diskussioner och hoppas kunna erbjuda eleverna fler verktyg att fundera kritiskt, vilket ju är skolans viktigaste uppgift.

Kortekangas poängterar också den konstnärliga autonomi som projektet medför.

– Genom fotografierna kan ungdomarna lära sig att påverka, hitta sitt personliga, konstnärliga uttryck i en tillvaro man kan känna sig lite osäker.

Kanske hinner projektet också påverka Otso Kortekangas som själv inte tog ett enda foto under dagen på Norrskata.

– Jag är en väldigt textorienterad människa som observerar genom text. ■

Idag arbetar Katarina Alanko som forskare vid Åbo Universitet, men hon har en bakgrund som skolpsykolog. Under sin tid inom skolvärlden har hon på nära håll fått följa barn som av olika orsaker inte klarade av att gå till skolan.

SFV Start!-vinnarna närmar sig målet: **Pilotprojektet Back2School presenteras nationellt**

Text & Foto Sebastian Dahlström

Problematiske skolfrånvaro fortsätter att öka och behovet av nya lösningar är stort. År 2023 vann teamet Redskap för närvaroteam Svenska folkskolans vänners innovationstävling SFV Start! som ordnades tillsammans med Folkhälsan. Nu står teamets pilotprojekt Back2School redo att rullas ut nationellt och ett nytt informationspaket med evidensbaserade resurser för barn och föräldrar har redan lanserats.

Föräldrar i familjer med problematisk skolfrånvaro har stort behov av vägledning och stöd. Stigmat kring psykisk ohälsa är fortfarande starkt i Finland, och många föräldrar kan känna sig maktlösa.

Det säger psykologen och forskaren **Katarina Alanko** som ingick i teamet som presenterade vinnarbidraget i SFV Start! 2023. För att svara på föräldrarnas behov har teamet tagit fram ett informationspaket med målsättningen att ge föräldrar

till barn som kämpar med närvaron i skolan all kunskap de behöver.

De som lämnat feedback på materialet har särskilt lyft fram berättelserna där föräldrar delar sina erfarenheter av att hantera barnens problematiska skolfrånvaro.

– Föräldrar kan känna sig maktlösa, men genom att läsa om andra familjer och deras lösningar blir det lättare att börja prata och förstå att de inte är ensamma med sina problem.

Informationen finns publicerad på förbundet Hem och Skolas webbplats,

under temahelheten “Om ditt barn inte vill gå till skolan”. För att nå fler föräldrar arbetar teamet som bäst med att översätta materialet från svenska till finska.

– Vår målsättning är att under våren 2025 publicera en finskspråkig version på Suomen Vanhempainliitos webbplats, säger Katarina Alanko.

DANSK METOD HAR TESTATS I ÖSTERBOTTEN. Parallellt med arbetet med webbmaterialet har Katarina Alanko tillsammans med teammedlemmarna

Patrik Söderberg och Kiti Lindén testat det danska åtgärdsprogrammet Back2School i Österbotten.

Det har varit frågan om ett samarbete med Österbottens välfärdsområde, där teamet har utbildat 20 personer, främst skolkuratorer, i metoden. Pilotprojektet är nu avslutat och resultaten är goda.

– Problematisk skolfrånvaro är ingen diagnos, men det bottenar i många fall i depression, ångest eller beteendestörningar. Back2School är transdiagnostiskt, vilket betyder att samma metod går att använda på den breda palett av problematik som ofta ligger bakom problematisk skolfrånvaro, säger Katarina Alanko.

Back2School-metoden bygger på kognitiv beteendeterapi (KBT). Metoden baserar sig på en manual som är så systematisk att den går att tillämpa också av personer som inte är utbildade psykologer.

Problematisk skolfrånvaro är ingen diagnos. Men det bottenar i många fall i depression, ångest eller beteendestörningar.

– Vi vill undersöka om materialet lämpar sig för andra yrkesgrupper inom vården än de som har psykologexamen. Det är viktigt att förstå huvudprinciperna inom KBT, exempelvis exponering. Om man gör det har det visat sig möjligt att använda en manualbaserad och strukturerad metod som Back2School.

LOVANDE RESULTAT – KRÄVANDE METOD.

En av målsättningarna med Back2School är att skapa team kring varje barn med problematisk skolfrånvaro så att familjen möter samma personer i ärenden som rör skola och vård, istället för att bollas runt. Under pilotprojektet

fungerade detta inte fullständigt, delvis på grund av att metoden kräver mycket närvaro av både personal och föräldrar.

– Back2School bygger på tio träffar där föräldrarna måste vara närvarande. Dessutom förväntas de göra hemarbete mellan mötena. Någon enstaka pilotfamilj hoppade av, men de som fullföljde programmet uppger att de har fått mycket hjälp, säger Katarina Alanko.

Pilotprojektet är nu avslutat, och nästa steg är att Back2School sprids vidare organiskt inom välfärdsområdet i Österbotten.

– De som har gått utbildningen har varit mycket nöjda. Förhoppningen är att de själva ska arrangera utbildningar inom välfärdsområdet, utan att vi behöver vara på plats. För att ändå säkerställa kvaliteten erbjuder vi handledning i ett år efter avslutad kurs, säger Alanko.

VÄLFÄRDSOMRÅDEN I FINLAND SKA KÄNNA TILL BACK2SCHOOL. Katarina Alanko säger att nästa steg för Back2School är att under våren 2025 presentera programmet för alla välfärdsområden i Finland. Målet är att programmet ska kunna implementeras i stor skala över hela landet.

– Vi arbetar som bäst med ett informationspaket riktat till välfärdsområdena. Det är en slags “road map” som förklarar hur utbildningen går till och vilka förutsättningar som krävs för att införa programmet inom ett välfärdsområde.

Sedan tidigare har Finland satsat stort på programmen CoolKids och IPC som båda syftar till att minska ångest och depression hos barn och unga. Katarina Alanko säger att Back2School kunde vara ett bra komplement till dessa program,

eftersom tyngdpunkten här ligger mera på konkret skolnärvaro än på den bakomliggande problematiken.

– Vi behöver ett program som riktar in sig på på funktionsförmåga – att hjälpa barnen att gå till skolan och klara av vardagen – snarare än att enbart fokusera på symptomen. Inget av de andra programmen har som uttalat mål att öka skolnärvaron, vilket gör Back2School till ett värdefullt komplement till CoolKids och IPC.

“VI MÅSTE BRYTA SILO-TÄNKANDET”

Katarina Alanko säger att segern i Svenska folkskolans vänners och Folkhälsans innovationstävling SFV Start! har varit avgörande för projektet.

– Utan vinsten hade hela vårt projekt aldrig blivit av. I ett större perspektiv visar priset också att det finns ett intresse för att hitta lösningar på den ökande problematiska skolfrånvaron och bryta silotänkandet där skola och psykiatri hålls strikt åtskilda.

Katarina Alanko säger att en ytterligare målsättning för webbmaterialets del, efter att det översatts till finska, är att anpassa materialet särskilt för barn och familjer med invandrarbakgrund.

Hur ser du på framtiden när det gäller att motverka problematisk skolfrånvaro?

– På nationell nivå har problemet fått ökad uppmärksamhet och mycket har hänt under de senaste åren. Vi ser tecken på att systematiskt arbete kan ge resultat.

Katarina Alanko säger också att skolorna borde återgå till tydligare ramar och en klarare struktur i skolvardagen.

– I dag kräver vi för mycket av eleverna i och med att de förväntas vara väldigt självgående. Samtidigt måste vi fortsätta arbeta med barns och ungas välmående och satsa på sociala och emotionella färdigheter. Och så ska vi se till att vi har bra metoder till hands när problem med problematisk skolfrånvaro uppstår. ■

Språk och certifikat – nycklar till jobb och integration

Text & Foto Sonja Finholm

Hygienpass och kurser i första hjälpen ingår numera i integrationsutbildningen vid folkhögskolan Kvarnen. På det sättet vill man hjälpa nyfinländare in i samhället. – Alla vet hur svårt det kan vara att hitta ett första jobb eller en praktikplats, säger språkläraren Malin Sandbacka.

I klassen Svenska 2 vid folkhögskolan Kvarnen i Kronoby är alla pulpeterna upptagna. Just nu har skolan cirka 150 studerande på språklinjerna, vilket är maximalt.

– Vi kan helt enkelt inte ta in fler, våra utrymmen och resurser räcker inte till. Statliga sparkurer gör inte heller ekvationen lättare, säger Malin Sandbacka.

Trycket på integrationsutbildningen är stort, inför höstterminen var det nästan hundra sökande som inte fick någon plats. Språkundervisningen handlar förstås om att lära ut finska och svenska, men minst lika mycket om att förbereda de studerande på ett liv och en vardag i Finland.

– Det här är en bra utbildning. Kombinationen av traditionell klassrumsundervisning och olika aktiviteter gör det lättare att ta till sig språket.

Det säger Vita Shevchenko. Hon är från Ukraina och kom till Finland för tre år sedan. I bagaget har hon en läkarexamen – som nu också är godkänd av Valvira – men just nu jobbar hon extra på ett serviceboende för äldre. Att få ett läkarjobb har hittills varit omöjligt.

– Jag behöver lära mig språket bättre först, säger hon.

CERTIFIKAT SOM STÄRKER JOBBMÖJLIGHETERNA. Ett sätt att underlätta jakten på ett jobb är att erbjuda de studerande möjligheten att avlägga olika certifi-

Integrationsutbildningen har en egen läroplan.

Kombinationen av traditionell klassrumsundervisning och olika aktiviteter gör det lättare att ta till sig språket.

Vita Shevchenko

kat via skolan. I höstas fick de som ville avlägga både hygienpass och en utbildning i första hjälpen, och tidigare har man även kunnat erbjuda kurser i arbets-säkerhet, bland annat inom el och heta arbeten. För läkaren Vita Shevchenko var mycket av innehållet i första hjälpenkursen bekant, men däremot lärde hon sig många nya ord som inte nödvändigtvis finns i läroböckerna.

Både hon och klasskompisen Yanina Denysenko passade också på att avlägga hygienpass.

– Just nu är jag mest intresserad av att jobba hos segelbåtstillverkaren Nautor där jag gjort min praktik, men jag tänker att alla utbildningar och kurser man kan få är bra att ha, säger Yanina Denysenko.

Båda uppskattar också möjligheten att få avlägga proven gratis.

SAMARBETE MED OPTIMA OCH RÖDA KORSET. För Kvarnen är det här ett sätt underlätta integreringen. Med hjälp av bidrag från bland annat SFV har skolan under några år kunnat köpa in tjänster för att lära ut olika kompetenser. Hittills har 55 studerande avlagt hygienpass och 34 har genomgått utbildningen i första hjälpen. Erfarenheterna är goda och nu hoppas lärarna på ny finansiering inför nästa läsår.

– Ett bra exempel är killen som i fjol hade blivit lovad sommarjobb på en livsmedelsfabrik – ifall han fixade ett hygienpass. Han hade knappast fått det ordnat på egen hand. Både eleverna och samhället har nytta av kurserna. Ju fler som har den här typen av kunskaper, desto bättre för hela samhället, säger Malin Sandbacka.

Kurserna i första hjälpen genomförs i samarbete med Röda Korset, medan utbildningsanordnaren Optima arrangerar hygienpasset.

– De skickar ut material på förhand och sedan har eleverna möjlighet att skriva proven här hos oss. Det fina med Optima →

Vita Shevchenko och Yanina Denysenko från Ukraina studerar svenska för andra året på Kvarnen.

Laci Siki, Yanina Denysenko, Magaly Gil och Vita Shevchenko är alla andra årets studerande på språklinjen vid folkhögskolan Kvarnen. Yanina Denysenko säger att hon valde svenska, även om hennes tre barn går i en finsk skola.

är att de har tillgång till material på många olika språk, säger Malin Sandbacka och räknar upp allt från engelska till ryska och spanska.

OLIKA BAKGRUNDER, OLIKA BEHOV. Just nu har Kvarnen studerande från nästan trettio olika länder. Många är ukrainare, men överlag är den geografiska spridningen stor.

– Optima har varit väldigt flexibla. Vi hade till exempel en elev vars läsförståelse i svenska inte var på en tillräckligt hög nivå, så hen fick göra provet muntligt. Testet fanns nämligen inte på hens modersmål.

Kvarnen har denna termin tre svenska och tre finska grupper. För undervisningen står åtta språklärare. I klassen Svenska 2 hittar vi **Anna Berglund**, som säger att hon har världens bästa jobb:

– Att ha motiverade elever är det bästa en lärare vet. Hos oss har de flesta en klar målbild med sina studier och det känns

bra att kunna hjälpa dem vidare in i samhället.

Just nu är det grammatik på schemat. De studerande nöter in pluralformer och med Annas hjälp fyller de i arbetsboken – en snabb bil, flera snabba bilar. Men visst finns det också utmaningar.

– Det svåra med den här typen av undervisning är att alla har så olika bakgrund, har hunnit olika långt i sina studier och dessutom är i olika åldrar. I den här klassen är den yngsta 17 och de äldsta över 60. Det har sina utmaningar att se till att alla känner att uppgifterna är motiverande, säger Anna Berglund.

”LÄRARNÄR ÄR FANTASTISKA”. För Vita Shevchenko och Yanina Denysenko väntar ännu en termin innan de på riktigt ska kasta sig ut i arbetslivet. Klasskompisen **Magaly Gil** har två små barn där hemma och är just nu bara glad att få vara tillbaka i skolan, medan dokumentärfilmaren **Laci Siki** i något skede hoppas kunna

fullfölja ett större filmprojekt kring emigrationen. Magaly är ursprungligen från Peru, medan Laci är ungrare som flyttat hit från Kanada.

– Grunden till all integration är språket, säger Vita Shevchenko, och berömmar utbildningen.

– Skriv att lärarna är fantastiska. Jag minns ännu de första dagarna i skolan när jag knappt kunde ett ord svenska, men med hjälp av lärarnas fina inställning och en hel del kroppsspråk kom vi vidare. Jag har också märkt att kroppsspråket är tacksamt nu när jag själv ska kommunicera med invånarna på serviceboendet. ■

Anna Berglund hjälper Vita Shevchenko med grammatiken.

Kvarnen

- Folkhögskola i Kronoby som ägs och drivs av en samkommun (Kronoby, Pedersöre, Larsmo, Karleby och Jakobstad)
- Grundades 1891. Sysselsätter cirka 30 personer och har detta läsår cirka 300 studerande.
- Ordnar heltidsutbildningar inom fem olika utbildningsområden, samt öppna MI-kurser för alla åldersgrupper.

Språklinjen

- **För vem:** För den som nyligen flyttat till Finland eller den som vill förbättra sina språkkunskaper i finska eller svenska. Den som har en integrationsplan får studier, lunch och böcker gratis.
- **Vad:** Språklinjen erbjuder heltids- eller deltidstudier på nybörjar- och fortsättningsnivå. Studierna bygger på att använda språket på riktigt. I studierna ingår även samhällskunskap, historia, matematik och en del valbara studier.
- **Hur:** Studierna består av fem timmar undervisning i skolan, plus två timmar hemarbete per dag. Man kan också kombinera studierna med kvälls- eller deltidsjobb.
- **Målsättning:** Att lära sig ett nytt språk, men också att integreras i samhället.
- **Bakgrund:** Kronoby folkhögskola har haft undervisning i svenska som andra språk sedan 1989, och i finska sedan 2009. Utbildningen bygger på Grunderna för läroplanen för integrationsutbildning (2022).

*Med hjälp av
Vännerna*

Kvarnen

SFV:s mål: Att stärka demokratin och motverka polarisering

Beviljat ändamål: Nyfinländare har svårt att komma in på arbetsmarknaden och integreras i samhället. Därför vill Kvarnens Språklinje ge sina studerande möjlighet att avlägga hygienpasskort och första hjälpen så att de lättare kan integreras via praktik- och arbetsplatser.

Bidragmottagare: Kvarnen samkommun

Beviljat belopp: 7 000 euro

Tidsperiod: 01.02.2024–31.05.2024

Förväntat resultat: Integration i samhället genom ökad möjlighet till praktik och arbete.

Att hitta något gemensamt är ofta enkelt, säger Emma Stenström, docent vid Handelshögskolan i Stockholm. Men att behålla nyfikenheten, särskilt när man verkligen inte håller med, kan vara en riktig utmaning. Då gäller det att inte vända sig bort, utan att fortsätta lyssna och försöka förstå. Emma Stenströms bok *Bubbelhoppa – en metod för att förstå andra* har valts till årets HR-bok av Sveriges HR-förening.

Nyfikenhet, samtal och gemenskap

Så hoppar du ut ur din egen bubbla

Text & Foto Sebastian Dahlström

Fokusera på det gemensamma. Samtala utan att debattera. Var nyfiken när du är av annan åsikt. Bubbelhoppande kan hjälpa oss att skifta perspektiv och förstå varandra bättre – det är något vi alla behöver för att växa och utvecklas.

I vårt samhälle finns väldigt starka krafter som gör att vi driver isär. Algoritmer, sociala medier, politisk polarisering och allt djupare samhällsklyftor gör att vi sluter oss i våra egna bubblor. Utvecklingen går inte åt rätt håll. Det finns ett stort behov av att bygga broar och hitta det gemensamma.

Det säger **Emma Stenström**, docent i företagsekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm. Genom sina populära föreläsningar, och sin bok *Bubbelhoppa – en metod för att förstå andra*, vill hon ge oss verktygen vi behöver för att kliva ur våra egna bubblor.

– Grunden i bubbelhoppandet handlar om kognitiv empati: att fokusera på det gemensamma, att föra dialog och undvika debatt och att fortsätta vara nyfiken även när de egna åsikterna utmanas i grunden.

MED KONSTEN SOM HJÄLPMEDEL

– Jag är väldigt inspirerad av **Minna Salamis** begrepp *sensuös* (det är enligt Google främst bara hon som använder det), att sammanföra tanken, kroppen och själen. Bubbelhoppande handlar inte enbart om att förstå med hjärnan; rationalitet och logik behövs, men också estetik, känsla, kropp, lek och humor.

Emma Stenström är chef för Handels-

högskolans forskningscenter för konst, kultur och företagande. Konsten är ständigt närvarande när hon undervisar studenterna i hur de kan vidga sina perspektiv utanför de egna bubblorna.

– Jag använder mig mycket av improvisationsteater. Det kan handla om att möta olika roller som gestaltas av en professionell skådespelare. När studerandena hunnit längre och känner sig trygga med varandra kan de också få prova på att spela varandra.

DE BÄSTA BUBBELHOPPARNA ÄR DE SOM FÅTT MYCKET ÖVNING. Att bubbelhoppa handlar mycket om personlig inställning,

hur nyfiken man är på andra människor. Samtidigt är det en förmåga som i högsta grad går att öva upp, och de bästa bubbelhopparna är de som fått mycket övning.

– Bland studerandena på Handelshögskolan är det ofta första eller andra generationens invandrare som snabbast brukar inse nyttan med bubbelhoppande. Om man härstammar från ett utsatt område eller kommer från en familj som saknar akademisk bakgrund, har man varit tvungen att bubbelhoppa hela livet.

Däremot kan metoden kännas främmande för dem som kommer från mer likriktade miljöer, vars familjer har bott i Sverige i många generationer. Emma Stenström ger ett exempel som motsvarar många bild av den typiska ekonomistudenten: en *finance bro* från ett svenskt elitgymnasium, som redan under studietiden har goda kontakter i affärlivet.

– De har ofta svårare att inse nyttan med att hoppa ur den egna bubblan och mindre intresse av att se världen ur någon annans perspektiv. Men också de inser med tiden att de bästa idéerna föds i blandade grupper.

BUBBELHOPPA MELLAN SAMHÄLLETS OLIKA SEKTORER OCH SKIKT

Emma Stenström föreläser om bubbelhoppande som metod också utanför Handelshögskolan. Hon möter mycket folk i näringslivet. Där är det ofta är cheferna som behöver träna mest på att bryta sig ur sina egna bubblor, medan folk på verkstadsgolvet brukar vara naturliga bubbelhoppare.

– De som jobbar närmast verksamheten brukar ha bäst förmåga att se olika perspektiv, eftersom de möter olika slags människor. Högre upp i organisationen är det ofta inte lika givet att folk har den förmåga som krävs. Chefer är ofta de som mest behöver bubbelhoppandet, men är sällan de som naturligt behärskar det bäst.

Emma Stenström säger att det finns

mycket kraft att hämta ur civilsamhället. Föreningslivet och den fria bildningen erbjuder människor med olika bakgrunder en naturlig mötesplats. När det privata möter det offentliga finns god potential för bubbelhoppande mellan olika sektorer i samhället.

Jag kommer att ägna väldigt mycket av mitt arbetsliv åt att skapa broar från min egen bubbla till andra bubblor.

– Varje år i samband med Järvaveckan arrangerar jag ett möte mellan höga chefer i näringslivet och ledare inom det lokala föreningslivet. Näringslivet har mycket att lära av civilsamhället när det gäller ledarskap, inkludering, tillhörighet och engagemang.

VAR OCH EN AV OSS KAN BUBBELHOPPA I VARDAGEN. Emma Stenström säger att de flesta vet att vi skulle bli bättre på att förstå varandra genom rätt enkla interventioner. Samtidigt värdesätter vi inte den här kunskapen i tillräckligt hög grad.

– Om vi bara skulle bli lite mer intresserade av varandra, och att lyssna lite mer på andras röster och lite mindre på våra

egna, då skulle vi nå så mycket längre. Var och en av oss kan bubbelhoppa i det egna vardagslivet. Särskilt i de nordiska länderna, där fokus på individualismen är stark, kan vi gynnas av att sträcka ut en hand mot våra medmänniskor.

– Det kan handla om att prata med någon på bussen eller i affären och försöka gå lite djupare än bara artighetsfraser och väder. Ett sådant möte kan visa sig vara avgörande. En annan sak vi alla kan göra är att engagera oss politiskt. Om man tycker att en levande demokrati är viktig är det bra sätt att själv vara och skapa dessa broar i samhället.

ETT BUBBELHOPP FRÅN SÖDERMALM TILL JÄRVA – OCH TILLBAKA IGEN. Jag frågar Emma Stenström hur hon själv är som bubbelhoppare, och får ett överraskande svar.

– Alla människor har olika starka behov av att tillhöra bubblor, och jag hör själv till dem som har ett väldigt starkt behov av mina egna bubblor. Jag tror det är orsaken till varför jag håller på med det här. Jag försöker själv hela tiden lära mig att bubbelhoppa bättre.

I bubbelhoppandets namn lämnade Emma Stenström lägenheten i Stockholms innerstad och flyttade till Järva tillsammans med sin man. Det blev en upplevelse som både krossade fördomar och gav nya perspektiv.

– Det förändrade hela min bild av förorten. Jag upplevde en enorm trygghet där, och var aldrig rädd trots att jag gick hem från pendeltåget mitt i natten.

Tre år senare gick ändå flyttlasset tillbaka till idyllen på Södermalm. Längtan till kulturevenemangen, kaféerna, möjligheten att cykla till jobbet och alla vännerna vann ändå till slut.

– Men jag kommer att ägna väldigt mycket av mitt arbetsliv åt att skapa broar från min egen bubbla till andra bubblor. Kanske jag kan bli ännu bättre på det nu när jag får hämta kraft av att bo i den bubbla där jag känner mig hemma. ■

Bildning som bygger RESILIENS i en orolig tid

Björn Wallén

BJÖRN WALLÉN ÄR ORDFÖRANDE FÖR FRITT BILDNINGSSARBETE RF SOM ÄR EN SAMARBETS- OCH LOBBYORGANISATION FÖR DEN FRIA BILDNINGEN I FINLAND. BJÖRN HAR EN LÅNG ARBETSKARRIÄR SOM FOLKBILDARE; LÄRARE OCH DIREKTOR PÅ LÄRKKULLA, REKTOR FÖR SFV:S STUDIECENTRAL (SVENSKA STUDIECENTRALEN) OCH FÖRFATTARE AV BÖCKER OM BILDNING VARAV DEN SENASTE, *FREDSFOSTRAN GENOM FOLKBILDNING*, FINNS PÅ SFV:S WEBBSIDA FÖR PROJEKTET BILDNINGSKRAFT.

1. INTRO. Vår tid älskar överlevnadshistorier. En person eller grupp drabbas av kris och katastrof, och tar sig upp från dödsskuggans dal genom hård kamp och får slutligen lite fast mark under fötterna. Ett universellt, heroiskt narrativ som handlar om att studsa tillbaka till livet efter hårda prövningar och traumatiska upplevelser, skildrade i otaliga böcker, filmer och kulturella traditioner över vår planet.

Ordet resiliens betyder ordagrant ”att studsa tillbaka” (lat. *re-silare*). Ordet har odlats från början mest inom naturvetenskap och psykologi, men har senare tillämpats även inom andra discipliner. I en finsk kontext har ordet beskrivits med en mängd synonymer, såsom flexibilitet, elasticitet, duglighet, envishet, anpassningsbarhet och kriställighet.

Hur kan man tillämpa ett så mångtydigt och vagt begrepp på bildning och utbildning? När jag jobbat inom fria bildningen med två olika böcker under de senaste fyra åren – en om bildning och ekokrisen, och nu senast ett studiematerial om fredsfostran – har fenomenet *resiliens* studsat upp framför mina ögon i många referenser.

Det är skäl att förhålla sig realistiskt till (ut)bildningens potential att bygga resiliens i relation till planetära hot och

katastrofer. Kanske man hellre borde se bildningens insatser och riktningar som en del av en växande omställningsrörelse för ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Tyvärr verkar denna omställning försenas och förhindras av diverse auktoritära och populistiska ledare, inte minst genom Donald Trumps andra entré som USA:s president.

2. BILDNING SOM BYGGER RESILIENS – BEREDSKAP TILLSAMMANS. Vilka resurser finns för att bygga resiliens – från de små till de stora sammanhangen – genom folkbildande aktiviteter? Vi börjar med civil beredskap som är en viktig mänsklig och medborgerlig resurs individuellt och kollektivt.

Under oroliga tider ställs den militära beredskapen oftast i främsta rummet eftersom den yttre tryggheten först måste säkerställas i form av vapenarsenaler, gränsbevakning och militära allianser. Men hur sköts den inre tryggheten bland medborgarna? Och på vilka sätt kan folkbildande aktiviteter öka resiliensen när det gäller beredskap?

Vi tar några exempel på beredskapsutbildningar i Finland och Sverige. Alla medborgare i Finland rekommenderas att delta i utbildningen *72 timmar* som ger konkret information om beredskap att klara sig i tre dygn (72 h) i

en störningssituation. Innehållet fokuserar främst på att skaffa materiella förråd, att klara strömavbrott och datastörningar, men deltagarna får också tips om hur man stärker sin psykiska kriställighet.

I Finland har regeringen i början av året lanserat dokumentet *Säkerhetsstrategi för samhället* som bygger på ambitionen att skapa resiliens på individ-, organisations- och samhällsnivå.

Finlands svenska Marthaförbund har aktivt varit med i det nationella beredskapsarbetet allt sedan starten 1899 och berättar på sina webbsidor vad var och en kan göra för att stärka tryggheten, inklusive det psykiska och sociala välbefinnandet:

- håll dig informerad
- förbered dig praktiskt
- stötta din omgivning
- delta i frivilligarbete
- förebygg ensamhet och
- prioritera din psykiska hälsa.

Marthamedlemmar uppmanas bland annat att delta i kurser och cirklar om beredskap, första hjälpen och hållbar livsstil, samt att stärka den sociala samvaron på förbundets mötesplatser och utveckla digitala färdigheter. Förbundet samarbetar också med myndigheter, erbjuder utbildningar, konsulteras om hushållens behov, påverkar beslutsfattare i jämställdhet, civilsamhället och inkludering.

På Åland ordnar medborgarinstitutet i Mariehamn (Medis) år 2025 en föreläsningsserie om civil beredskap genom kursen *Tillsammans är vi starka – information om beredskap*. Intressant är att man har föreläsare med olika kompetenser: en landshövding, en sjukhuspräst, en polis och en civilminister. På så sätt tacklar man det aktuella säkerhetsläget från olika håll. Åland har ju varit föremål för en bred säkerhetsdebatt under senare tid.

Beredskap handlar inte bara om myndighetsinformation som kommer utifrån. Genom Medis kan man skapa en plattform för att stärka den civila beredskapen genom att vara en inkluderande mötesplats för personer med olika bakgrund. →

I Sverige finns Lottapodden som bland annat bygger på totalförsvaret och *demokratisk beredskap*. Där har Sensus studieförbund skapat en studiecirkel kring demokratisk beredskap med följande teman: introduktion till demokratisk beredskap, grundlagarna som ramverk för demokrati, rättsstaten som skyddar våra mänskliga rättigheter, våra demokratiska rötter, olika uppdrag i ett demokratiskt samhälle och slutligen temat att göra mer demokrati tillsammans.

Upplägget verkar typiskt svenskt men demokrati och mänskliga rättigheter är inte längre självklara i en otrugg värld. Bildning bygger resiliens genom att vi påminns om grundläggande värderingar som upprätthåller den inre och yttre säkerheten. Den röda tråden i exemplen på civil beredskap är att den egentligen alltid förverkligas *tillsammans* med andra.

3. BILDNING SOM BYGGER RESILIENS – TILLIT OCH DIALOG

I min senaste publikation om fredsfostran genom folkbildning hänvisar jag till den svenska tillitsforskaren Lars Svedberg som tillsammans med sina kolleger identifierat tre former av tillit:

- *generell tillit* – allmän tillit till de flesta människor
- *partikulär tillit* – tilliten till den man känner; familjen, vänner, bekanta
- *lokalsamhällestillit* – den sociala tilliten i lokalsamhället.

Frågan om tillit är central när vi talar om bildning som bygger resiliens. Vi vuxna är förebilder – på gott och ont. I många sammanhang påtalas det att vi vuxna som fostrare av barn och unga ska skapa trygga ramar, vara närvarande och vara goda förebilder. Tillit skapas av kärleksfull omvårdnad, gemensamt delad tid och uthålliga, trygga relationer.

Bilden krackelerar när vi ställer en utmanande fråga: Varför mår allt fler barn, unga och vuxna dåligt i våra relativt sett trygga nordiska samhällen?

Frågan är mångbottnad och har inga enkla svar. Ett av svaren har man sökt i den digitala teknologiska utvecklingen som ger oss snabba dopaminkickar på olika skärmar och på sikt leder till en bristande förmåga till att anknyta till andra människor. Psykologisk forskning använder här begreppet *epistemisk tillit*, som kan ses som en fjärde form av tillit.

På vilka sätt bygger bildande aktiviteter resiliens i form av tillitsskapande? Inte heller här finns det några lätta svar men jag vill föreslå följande: trygga och inkluderande rum som möjliggör mänskliga möten och dialog med låg tröskel.

I vår kommersialiserade tillvaro börjar öppna, trygga och offentliga rum vara alltmer sällsynta. Öppenhet betyder även risker för störningar – i centrumbiblioteket Ode i Helsingfors ordnade den högerextrema blåsvarta rörelsen en läsecirkel för sina medlemmar. Plötsligt uppenbarade sig en stor skara motdemonstranter i utrymmet, och polisen måste skingra alla deltagare från evenemanget.

Trygga och inkluderande rum är ingen självklarhet och det är uppseendeväckande att en fascistisk och rasistisk rörelse använder sig av en folkbildande metod – läsecirkeln. Incidenten leder till en reflektion – det räcker inte att ett offentligt rum är öppet om evenemanget bygger på inhumana värderingar och polariserande attityder som skapar otrygghet.

I det nyligen öppnade biblioteket i Kyrkslätt upplevde jag en positiv motsats till händelsen i Ode. Barn med olika kulturell och etnisk bakgrund lekte tillsammans i lekrummet, deras vuxna föräldrar lärde känna varandra och ungdomar spelade pingis i ett närliggande utrymme. Människor av olika åldrar lånade böcker och kunde välja mellan att dra sig tillbaka för en lästund eller ta sig till det mysiga kaféet. Biblioteket hade blivit en trygg och tillgänglig mötesplats för alla!

Dialog är ett centralt verktyg i bildande verksamheter, med samma risker som exemplet från Ode. I min bok om fredsföstran gjorde jag en checklista som handlar om att sänka tröskeln, söka diversitet, skippa titlar, facilitera tydligt, beakta allas röster och skapa trygga rum.

En färsk pedagogisk metod, som bygger på tillit och dialog, har jag testat och utvecklat i olika kontexter. Det senaste exemplet är från en lärarfortbildning i planetär socialpedagogik, där deltagarna genomförde övningen *Livets väg*.

Deltagarna grupperade sig stående i en spiralliknande formation i rummet och vi började med en stilla stund. Jag läste långsamt en text om tacksamhet och aktivism. Som facilitator hade jag två garnnystan, ett grönt och ett ljusrött. Det gröna garnet gavs från person till person från utsidan in till spiralens centrum, så att alla höll i den tunna garltråden med sina händer. Samtidigt skulle var och en kort svara på frågan: *Vad gör mig tacksam?*

När det gröna garnet nådde centrum av spiralen, bytte vi färg till ljusrött garn. Sedan startade det ljusröda garnet sin väg åt motsatt håll, inifrån ut, genom att tvinnas ihop med det gröna garnet. Frågan som var och en kort skulle svara på löd: *Hur blir jag en aktivist?*

Denna enkla övning blev samtidigt en övning i att bygga resiliens. Den spiralliknande rörelsen, först inåt och sedan utåt, blev en kraftfull metafor och manifestation som skapade tillit och handlingskraft både individuellt och kollektivt, vilket kom fram i sammanfattningen av fortbildningen.

4. EXIT. Vi lever i en komplicerad värld med motstridiga budskap. Det är inte lätt att navigera utgående från sitt centrum, den moraliska kompass vars nålar påverkas av magnetismen hos jordens poler i Arktis och Antarktis. Också det är en form av polarisering.

Även det fria bildningsarbetet lever konstant i sociala, kulturella och ideologiska spänningsfält i olika tider. Den fria bildningens nationella dagar, som hålls i augusti 2025 i Kuopio, har valt som tema bildningsarbete i form av *mental och andlig försörjningsberedskap*. Frågan om bildningens potential att bygga resiliens är här ett genomgripande tema.

Nu kastar jag bollen vidare till alla som arbetar och deltar i bildande verksamheter inom formell utbildning, fria bildningens läroinrättningar och kultur- och föreningsverksamhet: *Hur bidrar vi till att bygga resiliens genom bildning på olika nivåer?* ■

– När jag började som kulturjournalist var den övergripande rubriken ”Kultur”, men längs med åren har sidorna döpts om till ”Kultur och nöje”. Och på vissa håll har man nu helt och hållet strukit ordet Kultur.
Tomas Jansson,
Topeliuspristagare 2025.

Alla journalister borde protestera mot synen att konst och kultur är lyx och elitism

Text & Foto Rabbe Sandelin

Yle:s kulturjournalist Tomas Jansson tog emot Topeliuspriset – det finlandssvenska publicistpriset, under seminariet Mediespråk 2025 i Vasa i slutet av januari. Han anser att priset inte enbart gäller honom, utan att priset även går till den fördjupande kulturjournalistiken.

Då Tomas Jansson gick igenom listan på tidigare pristagare tyckte han det var speciellt roligt att se Cita Backström, som fick priset 1986.

– På något sätt vill jag nämligen tillägna henne mitt pris. Då jag kom till Svenska Yles kulturredaktion som frilans för kanske trettio år sedan var det hon som blev

min kulturjournalistiska förebild. Hennes lite vilda nyfikenhet, öppenhet och bildning var något jag ville suga åt mig och lära mig av. Jag hoppas jag har kunnat föra hennes arv vidare, säger Jansson.

Jansson ser som viktigt att prisnämnden valt att i år premiera kulturjournalistiken.

– Det känns fint eftersom den biten ofta hamnar i den journalistiska marginalen.

Jag hoppas att uppståndelsen kring priset kan öppna för lite diskussion om kulturjournalistikens roll och betydelse i dag.

Jansson ser på webbens möjligheter som en blandning av gott och ont.

– Det positiva med webben är att programmen har en chans att leva en längre tid. För sändes de en eller två gånger i realtid i radion, men till exempel en recension

kan ju vara lika aktuell om en vecka eller flera månader efter att den publicerats.

Å andra sidan säger Tomas Jansson att en sorts ”nyhetsdiktatur” gäller; bara det nyaste och häftigaste syns och online-artiklarna tenderar oftast att dö inom ett dygn.

– Kanske är det också därför som traditionell kulturjournalistik råkat under hot, eftersom livet online är så skoningslöst.

”

*Om du kontrollerar konsten,
kontrollerar du också
folkets fantasi och syn
på verkligheten och
på framtiden.*

KULTURSIDORNA FÖRVANDLADES TILL LIVSSTILSINNEHÅLL. Jansson säger att *Expressens* biträdande kulturchef **Valerie Kyeyune** konstaterat att kultursidorna redan en tid börjat handla mer om ”sommarmprat”, och fylls av sådant som egentligen är livsstilsinnehåll.

– Jag tenderar att hålla med. När jag började som kulturjournalist var den övergripande rubriken ”Kultur”, men längs med åren har sidorna döpts om till ”Kultur och nöje”. Och på vissa håll har man nu helt och hållet strukit ordet ”kultur”.

Jansson ser i denna utveckling ett eko av vad han kallar ”sannfinländsk retorik”. Att konst handlar om lyx och elitism. Han hoppas ändå på starka motkrafter.

– Fantasin är definitivt en demokratisk kraft. Vi behöver böcker och bilder dels för att berätta om vår samtid, men framför

allt för att beskriva hur framtiden kunde se ut. Och vi behöver en fördjupande kulturjournalistik för att kunna diskutera, utmana och berätta om konsten.

DISKUTERA IDEOLOGI, INTE BARA PENGAR! Jansson påminner om att det inte alltid stämmer att det första auktoritära ledare gör då de kommer till makten, är att skära i understöd för konst och kultur.

– I ett land som Ungern har understöden inte alls skurits ner, men i stället kontrolleras pengaflödet stenhårt. Det är konstnärer och institutioner lojala mot makten som får finansiering.

Jansson säger att den finska utvecklingen inte ännu gått så långt men att man kan se oroande tendenser som öppnar dörren just åt det hållet.

– Då spelar kulturjournalistiken en viktig roll. Det handlar inte om att blint försvara kultursektorns ekonomiska stöd, men det handlar om att göra farliga tendenser synliga, och tvinga fram en diskussion som borde handla mer om ideologi än pengar. Om du kontrollerar konsten, kontrollerar du också folkets fantasi och syn på verkligheten och på framtiden, säger Jansson.

Ansvar ligger förstås inte enbart på kulturjournalisterna.

– Alla journalister ska hålla det i minnet och protestera mot synen att konst enbart är lyx och elitism. Och kanske också jobba för att analyserande och problematiserande kulturjournalistik skulle ges en lite mer jämställd position. I det långa loppet är konstnärens verk för och tankarna om verket mer värdefull information än rapportering om konstnärens sjukdomar, skilsmässor och inredningsidéer. ■

Prisnämndens motivering

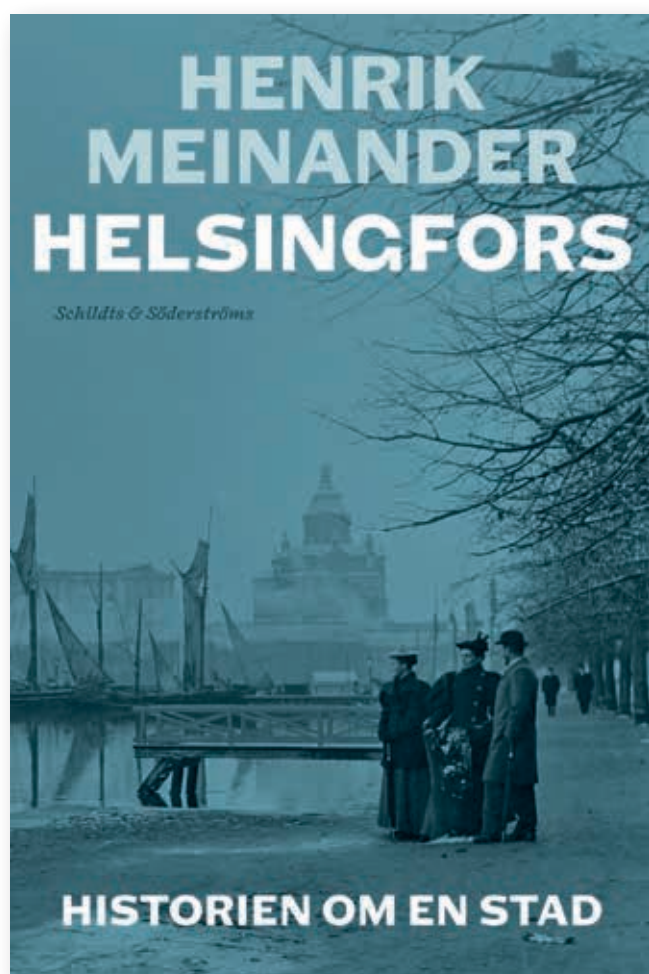
Tomas Jansson synar samtidens kulturyttringar med konstnärligt öga och vetenskapsjournalistisk skärpa. Som mångårig kulturredaktör vid Svenska Yle har han utvecklat ett personligt sätt att jobba, inte minst tack vare sitt omfattande privata arkiv som ger bakgrund och detaljer för uppföljning av reportage och dokumentärer. Hans förmåga att dra linjer mellan tid, trender, händelser och aktuella fenomen ger lyssnarna möjlighet att se sammanhang och beröringspunkter mellan det finländska, nordiska och europeiska. Tomas Janssons ambitiöst sakkunniga och intuitiva kulturjournalistik tar lyssnaren till oaser i radioflödet.

Om Topeliuspriset – det finlandssvenska publicistpriset

Topeliuspriset delades första gången ut åt 1991, efter att Svenska folkskolans vänner sammanslog sitt Topeliuspris med Finlands Svenska Publicistförbunds publicistpris, som delats ut sedan 1957. Med priset vill man lyfta fram **Zachris Topelius** journalistiska gärning samt premiера dagens svenskspråkiga journalistik i Finland. Enligt statuterna ska priset ges ”för en aktiv, pågående journalistisk gärning till en eller högst tre personer som ådagalagt betydande skicklighet i sitt journalistiska värv, bestående av såväl originalitet, civilkurage som finess”. Det journalistiska intresseområdet avgränsas inte, utan lämnas öppet för prisnämndens prövning. Endast medlemmarna i SFV samt medlemmarna i Finlands Svenska Publicistförbund rf kan nominera till priset.

sfv.fi/topelius

Henrik Meinander berättar historien om Helsingfors

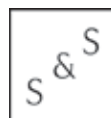
Under sin 475-åriga historia har Helsingfors utvecklats från en slumrande småstad till en av Östersjöns mest dynamiska storstäder.

Men känner du till varför Gustav Vasa grundade staden 1550, varför den blev huvudstad 1812 eller hur dess utveckling påverkats av läget vid havet, världsekonomin, språkpolitiken och stormakternas ambitioner? I det imponerande översiktsverket **Helsingfors. Historien om en stad** ger Henrik Meinander svaren, enligt de senaste forskningsrönen.

Dessutom lyfter Meinander fram vanliga stadsbors liv, och skapar därmed en levande och ofta förbluffande detaljerad bild av Helsingfors rika historia.

NY BOK!

SFV-medlemmar får
45 procent rabatt på alla böcker
på litteratur.sets.fi.
Använd kampanjkoden Aktie123.

SCHILDTS &
SÖDERSTRÖMS

Den nya trenden: medveten skärmanvändning?

Med bestämda rörelser sätter jag på mig skorna. Knyter halsduken runt halsen och greppar min neonfärgade kapp. Blickar över axeln efter min kära ägodel men stålsätter mig inför vanan att ta med den. Stänger dörren och går ut i världen en ägodel naknare.

Yngre generationer har börjat ta aktiva beslut kring sin telefonanvändning. De som är födda efter år 2000 har aldrig levt analogt, man kunde till och med säga att skärmarna varit en tredje förälder. Det här är inte en moralisering över att folk gett sina barn mycket skärmtid, det är en verklighet att unga i dag har haft skärmen nära till hands oavsett hur föräldrarna försökt begränsa. I undervisningen har det använts skärmar aktivt, bland vännerna på rasten är skärmarna alltid framme, fritiden har bestått till stor del av skärmar på olika sätt. Enda gången generationerna Z och Alpha inte haft en skärm i aktivt bruk har varit i sömnen.

Ett flertal svenska dagstidningar har trendspanat kring att mindre skärmtid kommer bli populärt i år. Ungdomsbarometern i Sverige samlade upp över 11 000 unika enkätsvar bland unga i åldrarna 15–24. Det återkommande svaret var en önskan om att kunna ta avstånd från den snabba teknologin. Känslan av att aldrig undkomma det blickfångssnabba börjar tära på folk, speciellt på dem som växt upp med detta. Det talas mycket om att unga inte klarar av att läsa längre texter och att all information måste snuttifieras för att kunna tas in. Men det verkar ändå finnas en vilja bland unga till att förändra detta, skärmarnas charm är tröttsamt tärande i längden.

Jag är däremot ingen totalitär skärmhatare, via sociala medier har jag fått vänner som jag aldrig annars hade hittat. Den utanförskap jag kände som barn har jag i dag som vuxen kunnat fylla med hjälp av hobbyer, alternativa subkulturer och människor med likadana intressen. Jag har hittat min plats i samhället via de communityn som skapats på sociala medier. Tanken bakom sociala medier är således god men det är när reklam och poänglöst tresekunderstittande tar över alla flöden som det känns poänglöst. Vi är beroende av snabba dopaminkickar som inte ger oss speciellt mycket djupare information. Oroväckande är också de fascistiska vindar vi lever inom och den mängd propaganda som sprids just nu. En källkritisk och lugn blick är viktigare än någonsin.

För första gången på säkerligen fem år lämnar jag och många yngre individer telefonen på hyllan under promenaden. Det kräver stor ansträngning och till en början letar jag automatiskt efter telefonen i fickan. Men efter en stund inser min kropp att jag inte alltid kan förlita mig på snabb dopamin. Plötsligt ser jag alla de löv jag glömt bort att finns på min bakgård. Ansiktena omkring mig möter mitt och det slår mig hur vi alla kämpar med våra bekymmer. Jag tänker att jag inte skulle ha upplevt denna lugna medvetna stund om jag inte tagit ett aktivt beslut att nå den.

Rosanna Fellman

ESTRADPOET, FÖRFATTARE OCH
ÖVERSÄTTARE.

”

*Enda gången
generationerna Z
och Alpha inte haft
en skärm i aktivt
bruk har varit i
sömnen.*

Föreningsresursen upprätthålls av SFV:s studiecentral och på webbplatsen hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Stefan Andersson

FÖRENINGSEXPERT

Vilka anmälningsskyldigheter har din förening?

När en ny förening startas ska den registreras hos Patent- och registerstyrelsens föreningsregister för att få status som en allmännyttig förening med skattefri verksamhet. Föreningens ordförande gör registreringen via föreningsregistrets e-tjänst och undertecknar den elektroniskt. Eventuella ändringar vad gäller namntecknare samt adressändringar måste också anmälas.

Om föreningen behöver lämna uppgifter till Skatteförvaltningen måste den även registreras där. Detta gäller dock inte om föreningen är allmännyttig och inte har något att deklarerat. Om föreningen är osäker på sin allmännyttiga status ska den skicka in sina stadgar för bedömning. Små och medelstora föreningar behöver inte registrera sitt bokslut, till skillnad från företag. På skatt.fi under "Förening och stiftelse" finns mera information.

SKATTEFRIHET, ARBETSGIVARSKYLDIGHETER OCH MOMS

En förening som inte äger fastigheter eller bedriver näringsverksamhet behöver vanligtvis inte deklarerat årligen. Skattefria inkomster är bland annat medlemsavgifter, räntor, donationer och bidrag. Också försäljning av förenings-

prylar är skattefri. Om Skatteförvaltningen begär en deklARATION måste den lämnas in inom fyra månader efter räkenskapsårets slut. Du hittar mer information om skattefrihet på skatt.fi under "Inkomstbeskattning av samfund".

Om föreningen betalar regelbundna löner eller arvoden, måste den registreras i arbetsgivarregistret om den har minst två fast anställda eller sex tillfälligt anställda samtidigt. Om föreningen bara betalar ut enstaka ersättningar eller mötesarvoden räknas den som tillfällig arbetsgivare och behöver inte registreras. Däremot måste alla utbetalningar rapporteras till Inkomstregistret inom fem bankdagar.

Föreningar behöver inte momsregistrera sig för småskalig försäljning under 20 000 euro per år. Men moms-lagstiftningen kan vara komplex och ha undantag, så om det råder osäkerhet bör Skatteförvaltningen kontaktas.

VIKTIGT ATT KOMMA IHÅG.

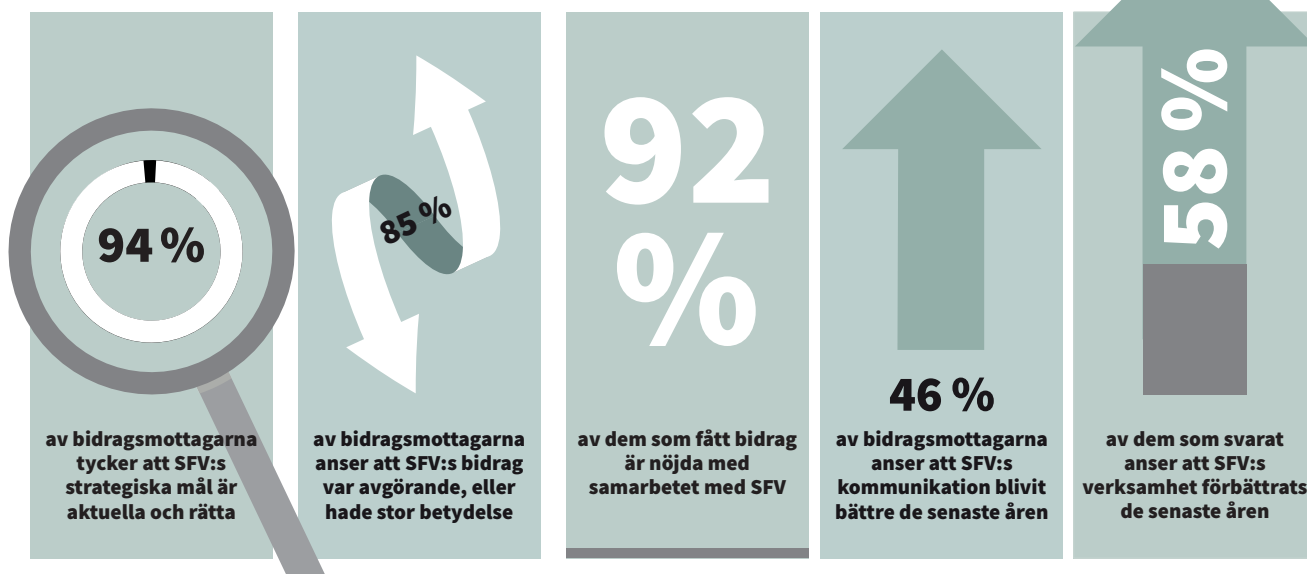
Vid ändringar i styrelsen eller namntecknare måste föreningen meddela banken. Vissa banker kräver ID-handlingar för hela styrelsen, medan andra nöjer sig med föreningens namntecknare.

§ 2 UR SFV:S STADGAR

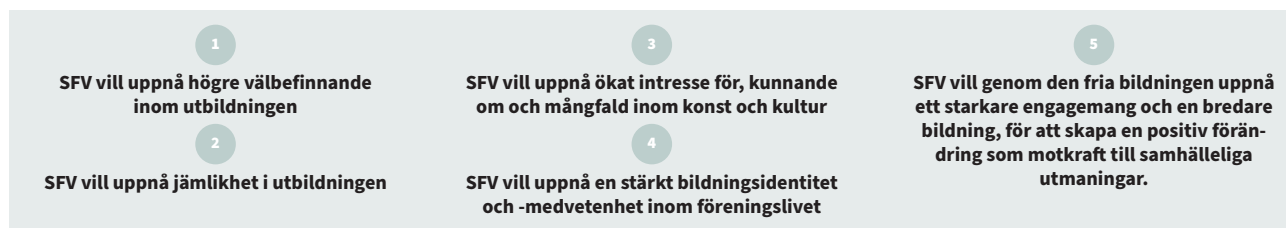
Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

SFV:S BIDRAG 2022-2024 I SIFFROR

SFV:S MÅL UNDER STRATEGIPERIODEN 2022-2025

Fri ansökningstid

Vi tar emot ansökningar och delar ut allmänna bidrag kontinuerligt. Du kan ansöka om bidrag för projekt vars verksamhet är i linje med de målsättningar som SFV har för nuvarande strategiperiod.

Mer information:
www.sfv.fi/bidrag

Kom med i SFV!

Som medlem får du SFV-magasinet, SFV-kalendern (SFV:s årsbok), och som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Som medlem får du också rabatt på böcker från Schildts&Söderströms. Medlemskapet i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner kostar 15 euro/år. Skriv in dig på webbsidan www.sfv.fi/medlem, ring 045-121 08 64 eller skicka e-post till svf@sfv.fi.

Donationer och testamenten

Vill du vara med i vårt bildnings- och kulturarbete? Din donation hjälper oss att fortsättningsvis stärka utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland. Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040 355 9935.

Adressförändring

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/adressandring

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND (SLS)

FINLANDSSVENSK ANTIFASCISM
 POLITIK, DEBATT OCH LITTERATUR
 1920–1950

Anders Ahlbäck, Matias Kaihoviirta & Ylva Perera (red.)

ISBN 978-951-583-656-4

Ca 400 sidor, häftad

Cirka pris 25 euro

Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, på tiedekirja.fi eller i din lokala bokhandel.

■ Från godsägaren Ernst von Born och socialisten Gudrun Mörne till dramatikern Hagar Olsson – Finlandssvensk antifascism lyfter fram dem som mobiliserade till motstånd under högerextremismens frammarsch under mellankrigstiden. De svenskspråkigas aktivism syntes i dagspressen, partipolitiken och student- och skolorgungdomsrörelsen, men också i skönlitteraturen, essäistiken och revyerna.

FÖR KUNSKAP OCH KULTUR
 SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET
 I FINLAND 1885–2025

Victor Wilson

ISBN 978-951-583-657-1

Ca 300 sidor, inbunden

Cirka pris 28 euro

Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, på tiedekirja.fi eller i din lokala bokhandel.

■ SLS grunduppdrag från 1885 står sig fortfarande: att samla in, utforska och sprida kunskap om språk, kultur, litteratur och historia på svenska i Finland. Vad har hänt sedan dess? Eldsjälar har kommit och gått, finanskriser har slagit till, kulturdebatter har blossat upp och nya initiativ har format ett stadigt växande samfund. För kunskap och kultur breddar bilden av SLS 140-åriga historia.

LIBRARIA

**REFLEXIONER FRÅN LANDET
 SOM ICKE ÄR**
 SJU ESSÄER OM OSS MÄNNISKOR
 OCH VÅRT SAMHÄLLE

Bjarne Lindström

ISBN 978-952-7587-16-4

172 sidor, inbunden

Riktpris 24 euro

Köp på www.libraria.fi, i finlandssvenska bokhandlar och i nätbokhandlar.

■ Samhällsgeografen Bjarne Lindströms essäer utgörs av en samling högaktuella och faktabaserade insikter om ett flertal utvecklingar som präglat Åland, men även fasta Finland liksom Sverige, under de senaste decennierna. Lindström diskuterar öppet och modigt villfarelser och konflikter i våra samhällen, även inom oss människor. Hans ledord är identitet, makt, kunskap och territorium.

ISVÄRLDENS HÄRSKARE
 BERÄTTELSEN OM VÄRLDENS BÄSTA
 HOCKEYTURNERINGAR, OCH LEJONENS
 VÄG FRÅN BOTTEN MOT TOPPEN

Anders Nordenswan

978-952-7587-15-7

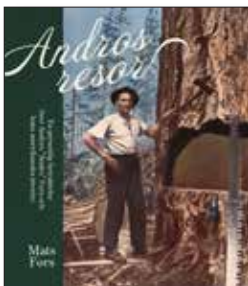
264 sidor, inbunden, illustrationer i svartvitt

Riktpris 27 euro

Köp på www.libraria.fi, i finlandssvenska bokhandlar och i nätbokhandlar.

■ Isvärldens härskare berättar om storturningarna mellan världens bästa spelare som började på 1970-talet och utvecklades till World Cup där bland annat Finland tog plats. Därtill följer vi hur Finlands hockeylandslag förvandlats från ett hopplöst "Team Terrible" till ett topplag på några årtionden. Hockeyjournalisten Anders Nordenswan levererar en faktabaserad historia som aldrig blir tråkig.

FÖRLAGET SCRIPTUM

ANDROS RESOR

Mats Fors

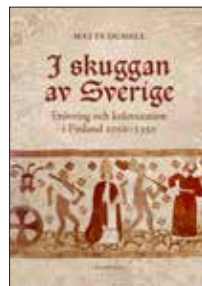
ISBN 978-952-7523-28-5

83 sidor, inbunden

Pris 31 euro

Köp på www.boklund.fi

■ Min farfar Anders "Andro" Fors utvandrade till Amerika från Österbotten två gånger – till USA mellan 1916 och 1920, till Kanada mellan 1924 och 1928. De amerikanska erfarenheterna talade han däremot tyst om. Den samling fotografier han lämnade efter sig är de enda vittnesmål som finns. Men vad hände egentligen mellan dessa frusna ögonblick?

KOMPISDECKARNA 3 FÖRFALSKARE I FARTEN

Eva Höglund

978-952-7523-25-4

236 sidor, inbunden

Pris 25,90 euro

Köp på www.boklund.fi

■ Sommarlovet står för dörren när Andrea, Markus, Elise och Erik snubblar över mystiska händelser och skumma typer i Åbo och snart är de mitt uppe i ett nytt, spännande äventyr. Men jakten på skurkarna är farlig och när både Erik och Markus hamnar i klorna på skurkarna krävs det både mod och list. Ska de lyckas överlista skurkarna? Det enda som är säkert är att det är farliga FÖRFALSKARE I FARTEN!

LITORALE

DEN MOTVILLIGE SPIONEN

Paul Modeen

ISBN 9789527224823

208 sidor, inbunden

Riktpris 33 euro

Köp på litorale.fi,

fråga också i bokhandeln

■ Vaktmästaren på ett museum i en liten stad i norra Frankrike åtar sig motvilligt en dubbelroll. Han ansluter sig under andra världskriget till hemliga armén och efter kriget till underrättelsetjänsten. Det ger honom en möjlighet att hämnas på sin hustrus mördare. Dessutom vill han hjälpa med att krossa hela den djävulska apparat som härskade över Europa under kriget. Trots att han till en början inte har de bästa förutsättningarna för uppdraget han åtar sig, ger hatet mot nazisterna honom styrka.

TA EMOT SKOGENS GÅVOR

Ann-Louise Harberg, Jens Harberg

Inbunden, Illustrerad, Färg

ISBN 9789527224915

158 sidor, inbunden, rikt illustrerad

Kampanjpris 42,90 euro

Köp på litorale.fi,

fråga också i bokhandeln

■ Är det viktigt att ha en nära relation till skogen, kan det ge människan någonting att tillbringa tid bland träden? Ja, det tycker författarna till den här boken. Skogen, en av människans ursprungliga livsmiljöer, kräver inte mycket av oss men står där beredd att ge oss desto mer. Att komma den närmare är lugnande för själ och kropp, och kanske givande på ytterligare något plan. Vårt förhållande till skogen kan dessutom vara avgörande för skogen själv. Ann-Louise och Jens Harberg, dotter och far, präst och skogsbruksingenjör, delar här sina tankar om hur vi kan närma oss skogen.

STARABOOKS

SAMHÄLLSFILOSOFI
DEN SOCIALA TILLVARONS TANKE-
STRUKTURER

Ragnar Stara

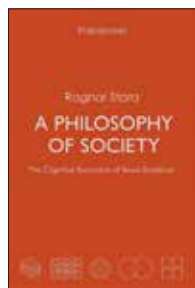
ISBN 978-952-69507-5-4 inbunden
ISBN 978-952-69507-8-5 mjuka pärmar
274 sidor

Pris 65 euro (inbunden)

Pris 51,30 euro (mjuk pärm)

Köp på www.starabooks.com och på Adlibris
samt flera andra intranetbokhandlare

■ Min bok *Människans samhälle* behandlade begreppet samhälle. Begreppet baserar sig på Uno Saarnios helhetstypologi, mängdläran och Leibniz toleransområden. Detta medför en vidareutveckling av Aristoteles filosofi om den sociala människan, form och materia och substansens kategori. Filosofin ger oss vårt tänkesätt om verkligheten samtidigt som den sociala verkligheten prövar vårt tänkesätt.

A PHILOSOPHY OF SOCIETY
THE COGNITIVE STRUCTURES OF SOCIAL
EXISTENCE

Ragnar Stara

ISBN 978-952-69507-7-8 inbunden
ISBN 978-952-69507-6-1 mjuka pärmar
298 sidor

Pris 65 euro (inbunden)

Pris 51,30 euro (mjuk pärm)

Köp på www.starabooks.com och på Adlibris
samt flera andra intranetbokhandlare

■ My book *Human Society* dealt with the concept of society. The concept is based on the set theory, Uno Saarnio's typology of the whole and Leibniz' field of toleration. This means a development of Aristotle's philosophy of the social human, form and matter and the category of substance. The cognitive structure forms our social existence and the social reality examines this structure.

ETT PROJEKT BYGGVERK

[HAICURRICULUM]
GUNNAR HÖGNÄS SJÄTTE DIKTSAMLING

Gunnar Högnäs

ISBN 978-952-65380-0-6
107 sidor, mjuka pärmar

Pris 20 euro

Beställ via gunnar.hognas@gmail.com eller
från någon välsorterad nätbutik.

■ ”Högnäs är en mycket självständig poet, med en alldeles egen ton, och egentligen inte lik någon annan. Ändå kan jag märka en viss påverkan från särskilt Tomas Tranströmer, Werner Aspenström och Tua Forsström. Många av hans dikter känns som skärvor av vardagen och anteckningar om livet. Det finns något fritt och gränslöst över hans dikter, trots den hårt bundna formen.” (Thomas Almqvist, Opulens)

SANDELIN MEDIA

FAMILJEN LANTZ

Carl Fredrik Sandelin

ISBN 9789529341023
124 sidor, mjuk pärm
Pris 16 euro

Köp på sandelinmedia.com

■ Viktor Lantz tankar kretsar kring det egna företaget. Han räknar med att sonen Anders efter sin sorgetid återvänder till kontoret. Dora Lantz lever i det förflutna: i barndomshemmet hon ärvde efter föräldrarna. Blev livsuppgiften enbart att föra borgerliga traditioner vidare? Anders bor ensam efter hustruns och sonens död i en bilolycka. Hans far förstår inte sorgen, och det är inte lätt att tala om den. Göran läser humaniora och lyssnar på musik. Han är glad att inte utsätts för faderns krav på att satsa hela livet på firman. Johanna läser poesi och skriver lyrik. Väger hon tala om det för bröderna? Hon förstår Anders sorg. En lördag 1975. Återblickar, inre monologer – men också samtal som öppnar dörrar. Och hur börjar den nya dagen – söndagen – för familjen Lantz?

FOTO: JÜRGEN HOWALDT/ WIKIPEDIA

Kan du Svenskfinland?

Av Jesper von Hertzen

- 1 FF Jaro är som bekant en fotbollsklubb från Jakobstad men varifrån kommer namnet Jaro?
- 2 Vilken stad kallas ibland Tusen lindars stad?
- 3 Vilka legendariska Brunbergprodukter lanserades ursprungligen 1951, men bytte namn år 2001?
- 4 På vilka åtta orter har Svenska Yle en redaktion?
- 5 President Alexander Stubb blev student från Helsingforsskolan Lärkan 1988. I vilket ämne blev han underkänd?
- 6 Vilka två Yle-journalister gör den så kallade Relationspodden?
- 7 I vilket TV-program – tredje säsongens första avsnitt – deltog Stan Saanila, Laura Friman, Sonja Kailassaari och Janne Grönroos?
- 8 Vilken var den viktigaste och mest kända produkten som det företag som grundades 1858 i Ekenäs av Frithiof Hultman tillverkade?
- 9 I vilket lag, och i vilken gren, förtjänar Pedersörekillen Tony Sund sitt levebröd?
- 10 Mirella Linéa Olivia Roininen är en finlandssvensk musiker som i fjol slog igenom med buller och bång. Vad är hennes artistnamn?

1. Jakobstads rosträa / 2. Mariahanna / 3. Kyssearna / 4. Borgå, Helsingfors, Ekenäs, Åbo, Kristinestad, Vasa, Jakobstad, Karleby / 5. Realen / 6. Hannah Norrena och Eva Frantz / 7. Häng med, eller Hengailaan / 8. Öl (men också andra drycker) / 9. HiFi:s ishockeylag / 10. Mirella

	VÄRDE- PAPPER	RÄTT HOS FOTO- GRAFEN?	KAINS BROR	NÄVER- KORG	SÄNKTE	BMA 2025	MÖRSK		
	→					FRANSK Ö			
	LAPP FRUKT			STAD I JAPAN RÖK- FYLLD	SKURK STRAND OCH STADSÖL				
	→			GLO MALVA- FÄRGAD					
	KJUSA STAD OCH SKOLÄMNE				BAMA FÖR UTFÖRS- ÄRNING				
	→				KAPUIS- MAKI KILOTON		VINDTÄT SPORT- JACKA		
	MOTSÄTT TILL IN- SÄTTNING SÖNDER			PROPPA ALLENA					
	OBUNDEN		XRAO KÄMPE TENN						
PATRIARK	↓	FATSIA JAPD- NICA	LÄRO- VERK	IOR	FÖRDRÖJD BARNVÄN- LIG SAX?		I PUNG SOM UNG	FRANSK FLOD	VI SOM OBJEKT
↳			PADDELN HONHUND						
OBSTINAT					GUL, RÖD OCH DBD PORTION			STINKA KALA- BALIK	
→				VÄL- LUKTANDE BOK- HYLLA					
CHOKLAD BIT MALIGN							SLUMMER		OKOKT JOBBA
NICKEL		KRISTINA LUGNS FÖDELSE- ORT	SPETS	LÄNG TID BRITISK POET		TAS MED FÖR ATT TAS MED SNÖRE			
SYSSLAR BANKSY MED?						HÄR GER JAG ET HANDTAG	ENGELSK ADELS- TITEL	ANNO	
PREPA- RERA		ENBART UNDER- HÅLLA			RÖTT FÄRGÄMME PYTONORM				RÄT
↳					PYSSLAT MODERN TEKNIK				TON DATOR
TAR SIG FRAM BAK- LÄNGLS			SEDEL			KORTARE DAGAR		BOONE	
ÖPP- NING			HOPPAR DUPLANTIS			KRONO- METER			

NAMN: _____

ADRESS: _____

MOBILNUMMER (OBLIGATORISKT) _____

Vinsten för krysset 1-2025 är två SFV-biografier. Skicka in lösningen senast 25.4.2025 till SFV:s redaktion, Annegatan 12 A 24, 00120 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan också fota din lösning och e-posta den på kryss@sfv.fi. OBS: Skriv in dina uppgifter på själva krysset, vi läser inte din epost, utan sparar endast bilden i vårt utlottningssystem. Mobilnummer är obligatoriskt, för eventuell paketavisering ifall du vinner utlottningen.

SUDOKU ENKEL

		7					6	
	9	5			6		7	8
	2	6	4	1				5
			3	9		1	8	
	7						5	
	4	1		8	5			
6				2	1	7	9	
2	1		9			5	4	
	5					8		

SUDOKU SVÅR

				4	8		7	9
		2						4
	9				6	1		
					5		4	1
		5				7		
8	7		1					
		7	5				3	
9						2		
2	1		6	8				

KRYSSLÖSNING 4-2024

65 svar lämnades in, 24 per post, och 41 per e-post. Fru Fortuna gynnade denna gång **Monica Wiklund** i Munsala. Vinstböckerna torde vara framme.

HUR DRAR VI VINNARNÄ I KRYSSSET?

1. De svar som kommit per epost förses med en löpande numrering, liksom de lösningar som kommit brevlades.
2. Summan av antalet lösningar förs in i en slumpgenerator, som drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna utlottningen.

ANAGRAMJAKTEN

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Kommatering eller specialtecken som frågetecken, kolon eller talstreck finns inte med. De rätta svaren finns på denna sida.

FINLAND UNDVOK SNASK

AVPOLITISERINGEN CURLA SIDEN

REPLIKERADES DOV KREOL

MOBERGS INBYGGD LIN

SMINKAREN JENS HÄRMA

LÖSNINGAR

- JÄRNMANS MEKANISMER • SID 16
- BILDNING SOM BYGGER • SID 44
- KORPOLEVER SKILDRADE • SID 32
- KAN DU SVENSKFINLAND • SID 57
- CIVILISATIONENS GRUNDPÄLARE • SID 5

SUDOKU ENKEL

4	3	7	8	5	9	2	6	1
1	9	5	2	3	6	4	7	8
8	2	6	4	1	7	9	3	5
5	6	2	3	9	4	1	8	7
9	7	8	1	6	2	3	5	4
3	4	1	7	8	5	6	2	9
6	8	4	5	2	1	7	9	3
2	1	3	9	7	8	5	4	6
7	5	9	6	4	3	8	1	2

SUDOKU SVÅR

6	3	1	2	4	8	5	7	9
5	8	2	9	1	7	3	6	4
7	9	4	3	5	6	1	8	2
3	2	6	7	9	5	8	4	1
1	4	5	8	6	2	7	9	3
8	7	9	1	3	4	6	2	5
4	6	7	5	2	1	9	3	8
9	5	8	4	7	3	2	1	6
2	1	3	6	8	9	4	5	7

Skriv, skriv, skriv!

SFV:s litterära tävlingar startar den 15 mars

SFV:s två litterära tävlingar – Arvid Mörne för under 30-åringar och Solveig von Schoultz för över 30-åringar – har samma tidtabell. Tävlingstiden börjar den 15 mars och pågår till den 15 juni.

I år gäller tävlingarna noveller. Tävlingarna är öppna för finländska medborgare och novellen ska vara skriven på svenska. Om man tidigare fått ett penningpris i samma tävling eller om man redan kommit ut på förlag, får man inte delta. Eftersom man deltar anonymt är det enbart pristagarna som meddelas om tävlingsresultatet i slutet av augusti.

I år finns lite striktare instruktioner för hur tävlingsbidraget ska vara utformat. Även i övrigt är det viktigt att läsa alla regler och hela tävlingsinstruktionen på sfv.fi/tavlingar. Under Frågor och svar hittar du mer information.

